GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD VOOR DE STAD GRONINGEN EN OMMELANDEN.

(Staatsblad no. 25.) *BESLUIT van den 23sten Mei* 1845, *houdende wijziging van de verordeningen omtrent de toelating van studenten tot de* Hoogescholen *en de* Athenaea.

WIJ WILLEM II, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende:

Dat de ondervinding reeds langen tijd geleerd heeft, dat vele studenten te weinig voorbereid op de hoogescholen en athenaea komen, ondanks de voorzorg, welke daaromtrent genomen is in het voorschrift van art. 149 en 150 van het Koninklijk besluit van den 2den Augustus 1815, no. 14, en van het Koninklijk besluit van den 9den September 1826, no. 145;

Dat de ondervinding daarenboven meer en meer de noodzakelijkheid doet zien, om die toelating alleen afhankelijk te stellen van het duidelijk gebleken bezit van zoodanige kundigheden, welke noodig kunnen worden geacht om het academisch onderwijs met vrucht te volgen;

Overwegende, dat, ter bereiking van dit oogmerk, bij de examens [illegible] meerdere gelijkvormigheid, gepaard met eene gepaste gestrengheid, behoort plaats te hebben;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 6den April 1844, no. 184, 5de afdeeling, en van den 12den September 1844, no. 105, 5de afdeeling;

Herzien de bepalingen van art. 2 en art. 149 en 150 van gezegd besluit van den 2den Augustus 1815, no. 14, mitsgaders art. 2 van dat van den 9den September 1826, no. 145;

Den Raad van State gehoord (advies van den 31sten Januarij 1845, no. 9);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 28sten April 1845, no. 169, 5de afdeeling;

Hebben goedgevonden en verstaan, met wijziging, voor zoo veel noodig, van voorschreven bepalingen, en in het bijzonder met afschaffing van het examen bij gezegd art. 150 voorgeschreven, vast te stellen als volgt:

Art. 1. Om op de rolle der studenten aan eene hoogeschool of het athenaeum te *Amsterdam* of *Deventer* te worden toegelaten, zal men voortaan een getuigschrift moeten vertoonen, afgegeven door de hierna te noemen commissie, houdende, dat de vertooner, bij het door haar afgenomen examen, voldoende blijken heeft gegeven van de kundigheden te bezitten, welke, volgens art. 5 van het tegenwoordige besluit, vereischt worden om de lessen der hoogescholen of van voormelde athenaea bij te wonen.

In voormeld getuigschrift zal moeten uitgedrukt zijn de inrigting, waarbij de houder van hetzelve tot de studien opgeleid is geworden.

Art. 2. Tot het afnemen van het in art. 1 bedoeld examen zal telken jare door Ons, op voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, worden benoemd eene commissie, die, met inbegrip van eenen Koninklijken commissaris als voorzitter, zal bestaan uit zeven leden, welke onderling eenen secretaris uit hun midden zullen benoemen.

Art. 3. Deze commissie zal hare vergaderingen houden in de maand Augustus.

Art. 4. Onze Minister voornoemd bepaalt voor ieder jaar de stad in welke de commissie zal vergaderen.

Hij zal het bestuur dier stad uitnoodigen, daarvoor een geschikt locaal aan te wijzen, en den noodigen bijstand te verleenen.

De ouders, voogden en verdere betrekkingen van hen, die zich aan het examen onderwerpen, zullen daarbij, voor zoo veel de locale omstandigheden zulks gedoogen, op hun verzoek, door den voorzitter kunnen worden toegelaten.

Art. 5. Het examen zal zich bepalen tot de leervakken, die zijn voorgeschreven bij art. 9 en 10 van bovengenoemd besluit van den 2den Augustus 1815, en krachtens art. 23 van gezegd besluit nader zijn aangewezen bij het ministerieel reglement van den 20sten April 1816, [illegible] ber 1826, no. 145, [illegible]:

a. de Grieksche en Latijnsche talen;

b. de Grieksche en Romeinsche fabelleer, oudheid en letterkunde;

c. de wiskunde;

d. de algemeene, oude en nieuwe geschiedenis, waaronder in het bijzonder de vaderlandsche, en de oude en nieuwe aardrijkskunde.

En zal ook bepaaldelijk gelet worden op de kennis der Nederduitsche taalgronden en op den Nederduitschen schrijfstijl.

Art. 6. Aan de geëxamineerden, die van hunne bedrevenheid in elk der vakken op eene voldoende wijze zullen hebben doen blijken, zal de commissie het in art. 1 bedoelde getuigschrift afgeven, waarvan het model door Onzen meergemelden Minister zal worden voorgeschreven.

De beslissing der commissie zal geacht moeten worden ongunstig te zijn, en het bedoelde getuigschrift alzoo geweigerd moeten worden, zoodra bij de stemming meer dan één lid een ongunstig votum zal hebben uitgebragt.

Art. 7. Na den afloop der jaarlijksche zitting zal de commissie aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken inzenden een volgens door denzelve op te geven model, ingerigt tabellarisch rapport van den afloop van het examen, ten opzigte van ieder dergenen, die hetzelve zullen hebben ondergaan; bij welk rapport tevens zullen worden gevoegd zoodanige berigten en aanmerkingen, wegens de werkzaamheden der commissie, als zij vermeent in het belang der zaak aan den Minister te moeten mededeelen.

Art. 8. Twee maanden *vóór* den tijd van het examen zullen de examinandi, door middel der *Nederlandsche Staats-Courant* worden opgeroepen, zich binnen eenen te bepalen tijd aan den voorzitter der commissie, bij gefrankeerde brieven aan te melden, met naauwkeurige opgave van hunne namen en woonplaats en met bijvoeging van hunnen ouderdom. Hetzelfde dagblad zal vervolgens den tijd en de plaatsen van het te houden examen bekend maken.

Art. 9. Aan ieder lid der commissie, die in de plaats, waar dezelve hare zitting houdt, woonachtig is, zal kunnen worden toegelegd voor vacatie *f* 3 daags, en aan ieder van hen, die elders woonachtig zijn, voor vacatie en verblijfkosten te zamen *f* 6 daags, en voor de kosten der reize van zijne woonplaats naar de stad, waar de vergadering gehouden wordt, heen en terug, telkens *f* 1—25 per uur afstand, terwijl de Koninklijke commissaris voor zijne reis- en verblijfkosten zal kunnen declareren overeenkomstig het tarief, daaromtrent voor zijne ambtsbetrekking vastgesteld.

Omtrent de voldoening van deze en andere kosten, voor de commissie vereischt, zal Ons jaarlijks door Onzen Minister voornoemd eene voordragt worden aangeboden.

Art. 10. Nadat het tegenwoordig besluit ter kennis van de hoogescholen en van de athenaea te *Amsterdam* en te *Deventer* zal zijn gebragt, zal niemand op de rolle der studenten mogen worden ingeschreven dan op vertoon van het in art. 1 bedoelde getuigschrift.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, mitsgaders aan de Algemeene Rekenkamer, en hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

'S GRAVENHAGE, 23 Mei 1845.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE.

Uitgegeven den *achtentwintigsten* Mei 1845.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
A. G. A. VAN RAPPARD.

[Ter uitvoering van het bepaalde bij art. 8 van het vorenstaande besluit, zal de oproeping van examinandi voor dit jaar eerstdaags door middel der *Staats-Courant* geschieden.]

AANBESTEDING.

Op Vrijdag, den 13den Junij 1845, des voormiddags te elf uren, in een der appartementen van het Provinciehuis te Groningen, zal, door den STAATSRAAD, GOUVERNEUR van de Provincie Groningen, of, bij deszelfs afwezigheid, door een' der LEDEN van de GEDEPUTEERDE STATEN, in het bijzijn van den HOOFD-INGENIEUR van den WATERSTAAT in DEZE PROVINCIE, onder nadere approbatie, worden aanbesteed:

1) Het [illegible] *der Aardebaan en het verleggen en* [illegible] *alsmede het Beplanten van den Weg* [illegible] *bij Middelstum.*

[illegible] *1845 tot den 30sten* [illegible] *behoorende tot de Ha-* [illegible]

3) [illegible] 1845 *tot en met den 30sten* [illegible]

Deze Aanbestedingen [illegible]

De Bestekken, waarnaar de bovengemelde Aanbestedingen zullen plaats hebben, zullen, boven en behalve in het Provinciehuis te Groningen, ter lezing liggen: te Groningen in den Doelen, bij de kasteleins VAN DER LAAN, even EEKHOFF, wedw. BONTEKOE en de wedw. DE JONGE, alle aan de Groote Markt; voorts in de Oude Munster, in het Blaauwe Paard; bij den kastelein VISSER, in de Zon; bij den kastelein RASKER, op den hoek van het Ameland; in de Stads Herberg en in de Slingerij, buiten de Apoort, en bij den kastelein VAN WARTUM, in de Altena; te Zoutkamp, bij den kastelein DE VRIES; te Warfhuizen, bij de wedw. ELINGA; te Winsum, bij den kastelein WIERSEMA; te Onderdendam, in het Gemaentehuis en in het Zijlvesterhuis; te Bedum, bij den kastelein J. J. WEG; te Appingedam, bij de kasteleins HOEKSTRA, WIERSUM en HOUWING; te Delfzijl, bij de kasteleins TER STEEG, HAZENHOEK, B. ROELFSEMA, ROMELING en de wedw. WEITS; te Martenshoek, bij den kastelein MEURS; te Zuidbroek, bij den kastelein MONKHORST; te Winschoten, bij den kastelein WIERSEMA; te Nieuwe Schans, bij den kastelein SMIT; te Grijpskerk, bij den kastelein DE BOER, en te Zuidhorn, bij de wedw. [illegible].

De aanwijzing *in loco* zal plaats hebben den vierden dag vóór de Aanbesteding; — zullende voorts bij den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat, en bij den Ingenieur VAN BESEN, te Groningen, nadere informatiën te bekomen zijn.

GRONINGEN, 27 Mei 1845. *De Staatsraad, Gouverneur voorn.:* RENGERS.

De **STAATSRAAD, GOUVERNEUR** van de *Provincie Groningen*, brengt ter kennis van de daarbij belanghebbenden, dat de SCHEEPVAART *door* en de PASSAGE met RIJTUIGEN EN VEE *over* de DIJKSHORNERTIL, gelegen over het *STEDUMERMAAR*, in den Grooten Weg der 1ste Klasse, No. 1, 2de Zijtak, van *GRONINGEN* naar *DELFZIJL*, VAN EN MET WOENSDAG, DEN 4DEN JUNIJ AANSTAANDE, tot nadere kennisgeving, zal zijn **GESTREMD**; zullende voor de *instandhouding* der *Passage* voor VOETGANGERS en JAAGPAARDEN worden *gezorgd*. *De Staatsraad, Gouverneur voorn.:*

GRONINGEN, 29 Mei 1845. RENGERS.

SCHUTTERIJ.

KENNISGEVING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN der Stad *Groningen*, gelet hebbende op het bepaalde bij art. 18 en 22 van Zijner Majesteits besluit van den 28sten Junij 1828 (*Staatsblad* no. 42), waarbij de werkzaamheden worden geregeld van de COMMISSIE van ONDERZOEK, bedoeld bij art. 15 der Wet op de Schutterijen van den 11den April 1827 (*Staatsblad* no. 17), brengen bij deze ter kennis van de navolgende personen, te weten:

a. Degenen, welke in het vorige jaar om LIGCHAAMSGEBREKEN, BROEDERDIENST of ANDERE REDENEN voorwaardelijk van de Schutterlijke dienst zijn vrijgesteld;

b. Degenen, welke uit ANDERE PLAATSEN zich hier met DER WOON hebben nedergezet; waaronder ook zijn begrepen MILITAIREN, die hunne PASPOORTEN verkregen en zich alhier gevestigd hebben, en zulks voor zoo verre zij zich in dit jaar ter inschrijving voor de Schutterij hebben aangegeven, en vermeenen mogten, redenen tot vrijstelling of uitsluiting te hebben;

c. De zich in deze Stad gevestigd hebbende VREEMDELINGEN, mede voor zoo verre zij zich in dit jaar ter inschrijving hebben aangegeven, en vermeenen mogten redenen tot vrijstelling of uitsluiting te hebben;

Dat gemelde Commissie, tot het onderzoek van — en de beslissing omtrent de redenen van vrijstelling of uitsluiting van de Schutterlijke Dienst, voor bovengemelde personen zitting zal houden in de ZAAL van den MILITIERAAD in het Raadhuis, op DINGSDAG, den 3den Junij aanstaande, des voormiddags van 11 uren tot des namiddags 1 uur.

Wordende bovengemelde personen, die vermeenen mogten redenen tot vrijstelling te hebben, ten ernstigste aangemaand, om, op tijd en plaats voornoemd, voor gemelde Commissie te verschijnen; moetende diegenen, welke niet voor de Commissie verschijnen, gehouden worden geene redenen tot vrijstelling te hebben, en bij de Schutterij worden ingelijfd.

En opdat deze kome ter kennis van de belanghebbenden, zal dezelve in de *Groninger Courant* worden geplaatst.

Gedaan in het Raadhuis te *Groningen*, den 29sten Mei 1845.

Burgemeester en Wethouderen: H. DE RANITZ.
De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen:
J. H. M. HORA SICCAMA.

De **ARRONDISSEMENTS-REGTBANK** te *Groningen* heeft bepaald, dat de KAMER VAN VACANTIE voor het loopende jaar hare GEWONE TEREGTZITTINGEN zal houden op de navolgende dagen:

Ter behandeling van BURGERLIJKE en HANDELSZAKEN: op den 4den, 8sten, 18den en 22sten Julij, 1sten, 5den, 15den, 19den en 29sten Augustus.

Ter behandeling van STRAFZAKEN:
op den 5den, 7den, 19den en 21sten Julij, 2den, 4den, 16den, 18den en 30sten Augustus; — telkens des voormiddags te half tien.

GRONINGEN, 31 Mei 1845.

De Griffier der Regtbank voorn.:
M. A. DE SAVORNIN LOHMAN.

DUITSCHLAND EN AANGRENZENDE RIJKEN.

WEENEN, 24 Mei.

De Nederlandsche gezant bij ons hof, baron *van Heeckeren*, heeft voor eenigen tijd verlof bekomen en zal daarvan gebruik maken, om zijne goederen in den Elzas te bezoeken. Daarna denkt Z. Exc. naar Parijs te vertrekken, waar ook Z. M. de Koning der Nederlanden dezen zomer verwacht wordt.

BERLIJN, 27 Mei.

Z. M. de Keizer van Rusland is den 19den dezer uit Petersburg in de vesting Nieuw-Georgiewsk, en den volgenden dag in Warschau aangekomen. In de omstreken dier stad zijn vele troepen vereenigd, welker oefeningen Z. M. zal bijwonen.

FRANKFORT, 27 Mei.

De bekende Badensche afgevaardigden *v. Itzstein* en *Hecker*, welke zich, op eene reis naar Stettin, te Berlijn ophielden, zijn door de Pruissische overheid gelast, onverwijld die hoofdstad en het geheele koningrijk te verlaten. Dit voorval baart nog al opzien.

GROOTBRITTANJE.

LONDEN, 28 Mei.

L.l. Maandag nacht is in een *hotel garni* alhier, waar verscheidene voorname familiën vertoefden, een brand ontstaan, die het noodlottig gevolg gehad heeft, dat de eigenaar, zijne 27jarige dochter, eene andere dame, die er met hare dochter logeerde, en eene minne, bij eene andere familie dienende, daarbij zijn omgekomen. De dochter van den eigenaar is op straat gevallen en verpletterd, doordien zij, in den reddings-toestel willende treden, misstapte; de drie overigen zijn verstikt of verbrand. Het ongeluk was veroorzaakt, doordien eene juffer, mede in het hotel wonende, de gordijnen van haar bed onvoorzigtiglijk in brand gestoken had.

Van den 29sten. De Londensche policiebeambte *Forrester* begaf zich Donderdag ll. naar Liverpool, om er een' man te arresteren, die zich van Amsterdam had verwijderd, 40,000 guldens met zich voerende. Met den Hollandschen consul begaf hij zich aan boord van *de Cambria* en vond den man gereed, om naar Amerika te zeilen; doch toen hij hem wilde arresteren, bemerkte hij, dat hij daartoe geene magt had. De delinquent vertrok naar Boston.

[illegible] den tegenwoordigen president van Texas, *Anson Jones*, deelt een New-Yorksch dagblad het pikante berigt mede, dat hij vroeger in Philadelphia kwakzalver is geweest, en pillen, breukbanden, enz. ten verkoop uitventte. Zelfs zoude hij uit die stad derwijze overhaastig vertrokken zijn, dat zijne afreis niet eens aan zijne schuldeischers bekend was.

FRANKRIJK.

PARIJS, 28 Mei.

De heer *Guizot*, minister van buitenlandsche zaken, bevond zich gisteren achtermiddag op zijn bureau. Men verhaalde, dat hij met den 1sten Junij zijne portefeuille weder zoude aanvaarden.

— Het bevestigt zich al meer en meer, dat de eischen van Rome tegenover het Spaansche gouvernement volstrekt onaannemelijk zijn; het vordert, onder anderen, het weren van alle andere geloofsbelijdenissen, dan de Roomsch-Catholijke, uit Spanje, het herstel der kloosters en dergelijke zaken meer.

Van den 29sten. Men verneemt, dat een afschrift van don *Carlos'* abdicatie gisteren in handen des Konings is afgegeven. Morgen zal dit stuk waarschijnlijk worden publiek gemaakt.

Don *Carlos* heeft bij eenen, onder dagteekening van den 18den Mei, uit Bourges aan zijnen zoon geschreven brief hem te kennen gegeven, dat hij heeft besloten, om ten zijnen behoeve afstand te doen van zijne regten op de Kroon en draagt dezelve aan hem over. Don *Carlos* verklaart voortaan den titel te zullen voeren van graaf *van Molina*. In de akte van abdicatie verkondigt de pretendent aan de Spaansche natie en gansch Europa, dat hij eenen gewetenspligt vervult en dat hij zich voor zijne verdere levensdagen van alle staatszaken verwijdert. De prins *van Asturie* heeft op dezen brief geantwoord, dat hij, als gehoorzame en onderdanige zoon, zijns vaders voorslag aanneemt en dat hij van stonden af den titel aanneemt van graaf *van Montemolin*. Onder dagteekening van den 22sten Mei heeft de zoon van don *Carlos* een manifest aan de Spaansche natie gerigt, houdende, dat zijn hart geene wraak voedt, en dat wanneer de Voorzienigheid de poorten zijns vaderlands weder voor hem mogt openen, in zijne oogen geene partijen, slechts Spanjaarden zullen bestaan. Zijn staatkundig stelsel laat zich aldus zamenvatten: regtvaardigheid zonder geweld, herstel zonder terugwerking, billijke en voorzigtige schikking der verschillende belangen, door de aanwending van het goede, dat de voorvaderen hebben nagelaten, zonder evenwel ongebruikt te laten hetgene de geest des tijds heilzaams medebrengt. De prins eindigt met de verzekering, dat hij geene met zijne eer en zijn geweten bestaanbare opoffering zal ontzien, om de burger-tweedragt te doen ophouden en de verzoening met zijne familie te bespoedigen.

— Men heeft eenen bediende aan het postkantoor in arrest genomen, die verdacht werd gehouden van verduistering van een groot aantal handelswaarden. Hij heeft schuld bekend. Hij is de zoon van eenen notaris en telt nog slechts 21 jaren. Onbegrijpelijk groot waren de verteringen, die hij dagelijks maakte, vooral ten behoeve van zijne maitres. Onder anderen had hij eene doorlopende rekening bij een' der vermaardste juweliers van Parijs. Wanneer hij brieven geopend had met geldswaarden, die hij niet gebruiken kon zonder gevaar van zich te verraden, verbrandde hij alles, en op deze wijze heeft hij binnen weinig tijds eene waarde van 110,000 francs vernietigd in papieren, die aan het huis *Rothschild* geadresseerd waren. Uit zijne bekentenissen blijkt, dat hij nog eenen medestander had in eenen student, die [illegible] niet minder vorstelijk dan hij zelf van de ligt gewonnen schatten wist te leven.

— De aartsbisschop van Lissabon, de kardinaal *Saraiva*, is den 7den Mei overleden in den ouderdom van 79 jaren. De Koningin en het geheele hof zijn bij zijne begrafenis tegenwoordig geweest. Bij den terugkeer van deze plegtigheid was de Koningin in een groot gevaar. De paarden van haar rijtuig zijn n.l. doorgegaan en eerst door een' muur gestuit. Twee voorrijders zijn erg gewond, en don *Manoel van Portugal*, kamerheer van hare Majesteit, heeft den arm verbrijzeld.

BELGIE.

BRUSSEL, 31 Mei.

De baron *van Bentinck*, die den heer *Rochussen*, gewezen gezant der Nederlanden bij het Belgische hof, als zoodanig zal vervangen, is aan het hotel Bellevue afgestapt, komende uit 's Gravenhage.

— Eene Belgische galjoot is heden ochtend uit St. Thomas de Guatimala aangekomen met 34 van de 45 door dat vaartuig medegenomen kolonisten; elf dezer ongelukkigen zijn gedurende den overtogt bezweken.

NEDERLAND.

'S GRAVENHAGE, 28 Mei.

Bij het voortzetten der beraadslagingen over het voorstel tot grondwetsherziening in de ochtend- en avondzitting van heden hebben achtervolgelijk de heeren *Uitwerff Sterling*, *Faber van Riemsdijk*, *Scheers van Harencarspel*, *Cost Jordens*, *Enschedé*, *Brouwer*, *van Naamen*, *Repelaer*, *Hinlopen*, *Romme*, *Star Busmann*, *Hiddema Jongsma* en *Gouverneur* gesproken in den geest van die leden, die verandering noodig achten, doch het voorstel van de Regering wenschen te verwachten en onder die omstandigheden tegen alle de voorstellen zullen stemmen.

De heeren *Bruce*, *van Rosenthal*, *Strens en van Panhuys* voegen zich bij die leden, die aannemen zullen wat aannemelijk is, en niet alles zullen verwerpen, omdat de Regering achterwege is gebleven een voorstel te doen.

De heer *Uijtwerf Sterling* zegt, dat hij meermalen zijn verlangen tot herziening der grondwet heeft te kennen gegeven, doch daarbij steeds van meening is geweest, dat de veranderingen en bijvoegingen in de grondwet zich tot het volstrekt noodzakelijke bepalen moesten. Hij achtte zich steeds daartoe gebonden door art. 227 der grondwet, en al ware het, dat aan dat artikel eene ruimere uitlegging kon worden gegeven, dan zou hij tegen eene verder uitgestrekte herziening gestemd zijn geweest, omdat er over de daarbij in aanmerking komende belangrijke punten, zoo als de regtstreeksche verkiezingen, de ontbindbaarheid der Kamer en het mede-beheer der koloniën, nog zoo weinig overeenstemming in en buiten de vergadering bestaat. De herziening, zoo als die thans is voorgedragen, strijdt dus met zijn gevoelen. Wat hij veranderd wil hebben is, onder anderen, door den heer *Telting* aangewezen. Hij is tevens overtuigd, dat de herziening, om wél te slagen, van de Regering moet uitgaan en verwacht van eene afgedwongene herziening geen het minste heil. Tot waarschuwing en inlichting der natie meent hij er bij te moeten voegen, dat het aannemen en in werking brengen der thans behandelde voorstellen geenszins zal te weeg brengen die bezuiniging van verscheidene millioenen schats en die aanzienlijke vermindering van belastingen, welke men als een gevolg der herziening heeft voorgespiegeld. *In tegendeel zou de herziening op den tegenwoordigen voet geene vereenvoudiging en hoogstens eene besparing van duizenden te weeg brengen.* — De spreker zal aan geen der wetsontwerpen zijne stem geven.

De heer *Bruce* behoort onder diegenen, die eene herziening der grondwet wenschelijk keuren, maar daarom niet meenen, dat de noodzakelijkheid bestaat, om daartoe onverwijld over te gaan. Eerst en vooraf moesten, naar zijne meening, 's Rijks financiën op eenen duurzaam goeden voet gebragt worden, tot welk doel ook de bevordering van de materiële belangen der natie kan strekken. Dit materiëel belang komt bij het thans aanhangige voorstel niet in aanmerking; want terwijl men in de laatste jaren zoo veel misbruik van het tooverwoord bezuiniging heeft gemaakt, *zouden bij het in* [illegible]

king komen dier nieuwe bepalingen de staats-uitgaven met geene twee tonnen gouds worden verminderd en geen enkele opcent kunnen worden afgeschaft. Wat het punt der regtstreeksche verkiezingen betreft, geeft hij te kennen, noch de vrees te deelen, die sommigen daarvoor koesteren, noch daarin met anderen alle mogelijk heil te vinden.

De heer *Luzac* houdt eene zeer breedvoerige redevoering. Hij toont aan: I. Waarom het voorstel is gedaan; II. waarom, zoo als het voorligt; en III. waarom het nu gedaan is. Bemoedigend vindt de Spr. het, dat al de ministers bij deze beraadslagingen tegenwoordig zijn. Dit is een vooruitgang. Zoo had men veel onaangenaams bij het adres kunnen voorkomen. Maar zouden zij gekomen zijn, om aan deze voorstellen tegenstand te bieden? Dit kan de redenaar niet gelooven.

Hij herinnert zich toch, den minister van binnenlandsche zaken gekend te hebben als moedig strijder voor 's volks regten, en zou hij dan, nu het de verdediging van deze geldt, terug deinzen?

De minister van financiën heeft zich doen kennen als levensbeschrijver van *van Hogendorp*, en zou hij dan diens wijze lessen vergeten?

Het geacht oud medelid, dat zoo dapper gestreden heeft tegen de ongelukkige instelling van de regterlijke organisatie, en dat thans aan het hoofd van het dep. der justitie staat, zou die een voorstel naar zijnen geest bestrijden?

De man, die het zoo gaarne gewenscht had, dat eene verpligte zeedienst wierd ingevoerd, indien de grondwet zich daartegen niet verzette, zou hij tegen dien voorslag zijn?

Zou de krijgsoverste, die betere bepalingen op de militie verlangde, die thans afwijzen?

Dit alles te zamen genomen, is het dan te verwachten, dat het oordeel der ministers over deze voorstellen ongunstig zou zijn?

Maar hoe zij er over denken mogen, die overtuiging zullen zij uit deze gewigtige beraadslagingen hebben kunnen putten, en het is te hopen, dat zij ze onmiddellijk aan de Kroon kenbaar maken, dat niet ééne stem zich in deze Kamer verheft, om te verklaren, dat er niets in de grondwet te verbeteren valt; maar dat allen eenparig wenschen, dat met kalmte, tot heil van Nederland, eene herziening van onze staatswet worde tot stand gebragt.

De heer *van Rosenthal* stelt op den voorgrond, dat de herziening der grondwet een volkswensch is geworden. Men moet niet op het aantal, maar op den maatschappelijken stand der verzoekers letten. Een groot aantal is bij hem nog geene volksstem; en evenmin het stilzwijgen van velen een teeken van afkeuring. Velen vinden zich, bij de nog versche herinnering van 1829 en 1830, in het teekenen van petitiën weerhouden, maar zijn daarom toch vóór eene grondwets-herziening. Thans is gewis de wensch tot herziening tot stille en rustige burgers doorgedrongen. Hij, die de Regering mogt hebben voorgespiegeld, dat het hier slechts een kreet van oproerigen was, heeft der Regering en den volke eene slechte dienst bewezen.

Hij heeft zich wel niet aan de voorstellers aangesloten; maar nu het voorstel gedaan is, zal spreker in den verderen loop der beraadslagingen aannemen, wat hij kan goedkeuren.

De heer *Repelaer* erkent, dat onze grondwet niet zoo volmaakt is, dan dat hij niet zou wenschen, dat daarin wijzigingen wierden gebragt. Hij zou zoodanige veranderingen wenschen, waardoor er redelijk uitzigt zou ontstaan eener vermindering onzer staatsinrigting. Daartoe zou, onder anderen, kunnen dienen eene meer eenvoudige organisatie der regterlijke magt, zoo in het burgerlijke als in het militaire. De redenaar gelooft echter niet, dat de daardoor aangebragte besparingen zoo aanzienlijk zouden zijn, als dit soms wel wordt begroot. Het is echter pligt, vereenvoudigingen dáár, waar het mogelijk is, niet uit het oog te verliezen. Is spreker nu voor zoodanige wijzigingen, dan is hij echter geheel tegen eene doorloopende herziening. — Hij acht zich genoodzaakt, tegen alle gedane voorstellen te stemmen, niet omdat de Kamer het regt van initiatief niet zou hebben, hij gelooft dit wel degelijk; maar omdat hij het van gewigt oordeelt, dat, indien er eene herziening plaats hebbe, die van de Regering uitga. Dit is het geschiktste middel, om tot eene herziening te geraken. Daarom dringt hij dan ook met al den ernst, welken de zaak verdient, bij de Regering aan, dat zij hare aandacht op deze belangrijke zaak vestige, en tot het nemen van een bepaald besluit overga.

De heer *Romme* zegt, dat er geene kwestie meer is van al dan niet-herziening. Alle leden der Kamer willen herziening. Hij heeft niet opgehouden die te verlangen. Herziening is niet alleen wenschelijk, maar in het staatsbelang noodzakelijk. Maar zonder de Regering is zoo iets toch niet tot stand te brengen. Men is te ver gegaan, heeft te veel aan de wet overgelaten. Hij zal dus tegen deze voordragt, in haar geheel, moeten stemmen. Hij kent geene vrees; maar pligt gebiedt. Hij handelt naar innige overtuiging, en appuijeert de protestatie, door den heer *Gouverneur* omtrent de denkwijze van Noord-Braband.

De heer *Storm*: Ik zal wachten, tot dat elk spreker uit Braband gesproken heeft, om op dit laatste nader te antwoorden.

De heer *Romme*: Ik heb op de zachtste wijze gemeend te spreken.

De heer *Storm*: Ik zal op de zachtste wijze antwoorden.

De heer *Star Busmann* wijst op de moeijelijkheid van de onderneming tot het herzien van staatsregelingen. Art. 227 der Gwt. heeft dan ook wijze voorschriften gegeven, om aan de staatsregeling de meeste vastheid te geven.

De vraag is dus: Is verandering noodzakelijk? Is het eene nationale overtuiging?

Het voorstel is eene algemeene hervorming; maar daarbij worden vele der voornaamste veranderingen aan de wet, en dus aan eene onzekere toekomst overgelaten. Hij vindt er de strekking in, om het democratisch beginsel te versterken en het monarchaal te verzwakken. Hij is geen onbepaald bewonderaar van de grondwet; maar hij verlangt partiële wijziging. Dit voorstel zou tot botsingen, tot onrust, spanning kunnen leiden. De herziening moet van de Kroon zelve uitgaan. Aanneming van enkele voorstellen kan niet leiden tot het doen ophouden van spanning of botsing. Daarom zal hij tegen alle stemmen.

De heer *Wichers* kan zijne verwondering niet verbergen, dat de vorige spreker het er voor houdt, dat de intellectuele belangen minder in aanmerking moeten komen, en dat aan de materiële belangen de voorkeur moet worden gegeven. Hij mag het niet verzwijgen, dat diezelfde redenaar vroeger getoond heeft, dat hij ook aan de intellectuele belangen veel hecht. Hij was het toch, die het request uit Winschoten mede onderteekend heeft, waarvan hij gisteren gewaagde. Daarin heeft men dan wel aan de intellectuele belangen veel waarde gehecht. In datzelfde request heeft men betoogd, dat men aan het democratisch beginsel verre de voorkeur gaf boven de aristocratie. Dat stelsel is magtig verschillend met het thans door den redenaar ontwikkelde. Niet stoffelijke, maar uitsluitend intellectuele belangen werden in dat request voorgedragen.

De heer *Star Busmann* antwoordt, dat hij gezegd heeft, dat de kwaal, waaraan wij lijden, meer van maatschappelijken dan van staatkundigen aard was. Het is er verre af, dat hij de intellectuele belangen des volks zou over het hoofd zien. Maar hij houdt vol, dat de natie aan de behoefte der materiële belangen thans meer bijzonder behoefte heeft. Het request, waarvan de vorige spreker gewaagde, was niet alleen door hem onderteekend, maar zelfs grootendeels door hem gesteld. 't Had vooral ten doel, aan te toonen, dat de verdeeling in standen in Groningen niet deugde, en dat de landelijke stand niet behoorlijk in de provinciale Staten werd vertegenwoordigd. Bij de aanhangige ontwerpen, nopens het stem- en kiesregt, wordt voorgesteld, aan dat bezwaar te gemoet te komen, en aan den landelijken stand vier stemmen meer te geven. Men heeft alzoo voorgesteld, aan den door de provinciale Staten geuiten wensch te voldoen. Men kan hem dus niet beschuldigen, de intellectuele belangen thans over het hoofd te zien.

De heer *Wichers* antwoordt, dat het geheugen van den vorigen redenaar hier schijnt te falen. Het bedoeld request is van een algemeen beginsel uitgegaan. Men drong daarbij aan op de afschaffing over het geheele rijk van den adellijken stand. Het request had eene algemeene, en niet eene bijzondere strekking.

De heer *van Pankuije* zegt, dat de wensch tot herziening noodzakelijk is en algemeen; de beschuldiging, dat het voorstel met onwil zou zijn ontvangen, is hard. Hij omschrijft, waarin hij verbetering wenscht. Hij erkent, dat er vele verbeteringen voorgesteld worden en zal aannemen, wat hem aannemelijk voorkomt.

De heer *Hiddema Jongsma* heeft twee overwegende bezwaren, die hem tegen al de voorstellen zullen doen stemmen: 1) het nemen van het initiatief; 2) ongrondwettige strekking van het voorstel zelf; hij zal niet herhalen al de gronden daarvoor aan te voeren, maar refereert zich tot die sprekers, die deze punten in het breede hebben uiteengezet.

De grondwet is ook niet zoo gebrekkig, dat het initiatief door deze Kamer zou noodig zijn; er zijn gebreken, maar hij meent, dat men ze te groot opgeeft.

De heer *Gouverneur* heeft zich in October j.l. tegen de zinsnede van het adres, betrekkelijk de grondwets-herziening, verklaard. Hij stelde zich toch nog voor den geest, hoe ongelukkig het met de herziening van 1840 afgeloopen is. Hij geeft gaarne toe, dat er vooruitgang in den openbaren geest deswege is ontstaan, doch nog niet zoo zeer, dat hij het oogenblik gekomen acht, om tot eene nieuwe herziening over te gaan. *Hij gelooft niet, dat er uit eene herziening eene noemenswaardige bezuiniging is te verwachten.* Hij acht eene herziening noodzakelijk en wenschelijk, doch hij vermeent, dat men deswege veel aan den tijd moet overlaten. Hij zal *tegen al* de voorstellen stemmen, die hij als één geheel uitmakende beschouwt.

De heer *Luzac* beantwoordt den laatsten spreker. Even als in vele andere punten, beschuldigt men de voorstellers geheel ten onregte, dat zij krijgslieden hebben willen uitsluiten, om zitting in de Kamer te mogen nemen. Het doel van het voorstel is juist, om de krijslieden daartoe de gelegenheid te verschaffen, mits zij slechts niet in *werkelijke dienst* zijn, omdat het alsdan van den minister van oorlog zou afhangen, hen op te roepen. Overigens toont de laatst gehouden rede weder overtuigend aan, dat men het voorstel van den beginne af met zekere vooringenomenheid heeft onderzocht en beschouwd. Er zal, naar hij hoopt, later gelegenheid zijn, om dit in bijzonderheden aan te toonen.

Het vervolg der beraadslagingen is bepaald op morgen ochtend te elf uren.

Van den 29sten. In de zitting van heden hebben de heeren *Snouck Hurgronje*, *van Nagell*, *de Jong van Beek en Donk*, *Luyben* en *Mutsaers* tegen het voorstel gesproken, terwijl de heer *Corver Hooft* verklaard heeft, van de voorstellen te zullen aannemen, wat hem aannemelijk zal voorkomen.

De heer *v. Goltstein* gelooft, dat de behoefte aan eene herziening der grondwet zoo voldingend is aangetoond en zoo algemeen erkend wordt, dat daarover niet langer geredetwist behoeft te worden. Hij verdedigt voorts het doen van een voorstel tot herziening door de Kamer zelve. Nadat de wensch naar eene herziening zoo dikwijls vruchteloos aan de Regering was kenbaar gemaakt, was het noodig geworden, daaraan eene vaste gedaante te geven en te handelen. De spreker drukt het ten slotte den raadslieden der Kroon op het harte, dat zij het tegenwoordige oogenblik tot medewerking tot het groote doel niet weder zullen laten voorbijgaan. Hij voorziet anders juist de gevaren, welke men van het voorstel hoort afschetsen.

De heer *van Rechteren* betuigt zijne bevreemding, dat men steeds spreekt van overtuiging der noodzakelijkheid van eene herziening der grondwet, en niettemin het middel, om daartoe te geraken, afslaat. Is de Regering van de noodzakelijkheid overtuigd, dan zal zij niet nalaten daaraan te voldoen; zoo niet, dan is het dubbel pligt der Kamer, het initiatief te nemen, en kenbaar te maken, wat de meerderheid wil. De leden hebben nooit gezworen, dat zij de gebreken der grondwet niet zouden moeten aanwijzen, niet zouden willen verbeteren. Voorts bestrijdt de spreker de meening, dat uit de herziening geene vereenvoudiging en bezuiniging zou voortvloeijen. Doch, al ware dit zoo, het geldt hier niet alleen financiële belangen. Hij hoopt, dat de pogingen, die thans met de zuiverste bedoelingen worden aangewend, goede vruchten zullen dragen.

De heer *Thorbecke* verdedigt in het breede de voorstellen. De overgroote meerderheid erkent de noodzakelijkheid der herziening. Men zegt: 1) de voorstellen gaan te ver; 2) de hervormingen zijn niet Nederlandsch; 3) zij moeten komen van de Regering. De spreker licht die punten toe. Waarom is het volstrekt noodig, dat de Regering het voorstel moet doen? Wenschelijk ware het geweest, dat de Regering het gedaan had, maar, nu zij het niet gedaan heeft, kan dit hem niet weerhouden, om het te doen. Mogt het tegenwoordige voorstel niet worden aangenomen, dan zullen de voorstellers zich dit getroosten, overtuigd, gelijk zij zijn, dat de ondervinding maar al te spoedig zal toonen, dat zij wél gehandeld hebben.

De heer *Luyben* verklaart zich tegen het geheele voorstel. De voorgestelde veranderingen zouden niet leiden tot welzijn des Nederlandschen volks. De spreker verklaart wijders, dat zijne R.-Catholijke geloofsgenooten in Noord-Braband niet uit vrees voor verkorting van godsdienstige regten tegen eene herziening der grondwet zijn. De vrijheid van allen voor de wet zouden zij zich niet laten ontnemen. Zij zwijgen thans, omdat zij vertrouwen, dat het geëerbiedigd Hoofd van den Staat de herziening zal voorstellen, wanneer hij zal oordeelen, dat het geschikte oogenblik daartoe gekomen is.

Hierna is de beraadslaging geschorst tot 's avonds, en toen voortgezet.

De heer *Nederburgh* verklaart zich tegen het voorstel, uit hoofde eene voordragt tot herziening der grondwet slechts van de Regering moet uitgaan.

De heer *de Mönchy* kent aan de Kamer het regt van initiatief ten dezen toe, en zal van de voordragt aannemen, wat hem goed voorkomt.

De heer *Modderman* acht eene herziening der Grondwet in sommige opzigten noodzakelijk. Hij wijst, onder anderen, op de bepalingen nopens de naturalisatie, de verduidelijking van die omtrent de ruiling en afstand van grondgebied, de pensioenen. Hij verlangt meerdere waarborgen wegens het aanwenden der Oostindische baten, zonder krenking van 's Konings opperbestuur. Hij wenscht betere bepalingen omtrent de dispensatiën, de ministeriële verantwoordelijkheid. Maar ook bezuiniging is eene eerste behoefte bij eene herziening, als deze vruchten zal dragen. Hij kent aan de Kamer het regt toe, om een voorstel tot verandering te doen; maar zij moet daarvan slechts in enkele gevallen gebruik maken. Hij is niet overtuigd, dat er eene volstrekte noodzakelijkheid tot onverwijlde herziening bestaat. Indien al het voorstel door deze Kamer wierd aangenomen, zou het bij de Eerste Kamer of bij de Kroon gewis schipbreuk lijden. De vertegenwoordigers mogen den Staat aan geene botsingen tusschen de staatsmagten blootstellen. — Naar zijne gemoedelijke overtuiging kan hij ook niet medewerken tot zulk eene ruime herziening als thans is voorgeslagen. Hij kan daarvan groote moeijelijkheden vreezen. Het is hem nog niet gebleken, dat de Kroon ongeneigd zou zijn, maar wel, dat zij het nog niet tijdig oordeelt, tot de herziening over te gaan. Ofschoon sommige der voorgestelde veranderingen zeer goed zijn, meent hij zijn' pligt te doen met tegen al de ontwerpen te stemmen. Hij hoopt, dat de Regering, na al het gehoorde, alsnog overtuigd zal worden, dat de wijsheid in 't regeren medebrengt, om de bakens te verzetten, naarmate het tij verloopt, en dat zij het juiste tijdstip van handelen zal aangrijpen.

De heer *van Sasse van Ysselt* zegt, dat hij het met de voorstellers eens is over de meeste grondbeginselen, maar dat hij met hen slechts verschilt over de wijze van toepassing. In de tweede plaats verklaart hij, dat geene vrees, geene bedenkingen van godsdienstigen aard zijne stem zullen leiden.

De heer *Storm* herhaalt zijne verklaring, dat hij geenszins eene blaam op zijne provincie heeft willen werpen, en niets onaangenaams aan zijne ambtgenooten en vrienden heeft willen zeggen; dat hij slechts zijn persoonlijk gevoelen geuit heeft; dat te groote schroomvalligheid voor kwetsing van teedere belangen zijne medeleden thans van medewerking tot dit voorstel terug houdt. Hij zou dit kunnen bewijzen door sommige, aan hem gerigte, geschriften, en door vroeger ook in deze vergadering gebezigde woorden. Hij, spreker, had niet anders bedoeld, dan om die ijdele vrees weg te nemen.

Eenige afgevaardigden uit Noord-Braband vragen nog het woord.

De president zegt, dat hij het hun gaarne wil verleenen, maar dat hij hun in bedenking geeft, of het niet beter ware, deze woordenwisseling te eindigen.

De heer *Gouverneur* verklaart zich hiertoe allezins bereid. Hij wil zijnen ambtgenooten gaarne hunne persoonlijke opinie laten, maar blijft volharden, dat Noord-Braband eene andere beoordeeling verdient.

De heer *Luyben* licht zijne vroegere gezegden nog kortelijk toe.

De heer *Hoffman* verklaart zich voor eene herziening van sommige bepalingen der grondwet, maar tegen het aanhangige voorstel, omdat dit veel te ver gaat.

De heer *v. Bleiswijk* ziet geene reden, om tot eene dadelijke herziening over te gaan, en wil geene zuilen van den Staat aanranden.

Eindelijk heeft de heer *de Kempenaer*, gedurende 2 uren, het voorstel verdedigd tegen al de aanvallen, in den loop der discussie in het midden gebragt. Uit de 7 stukjes, door *van Hogendorp* in 1829 en 1830 geschreven, waarbij deze toen reeds aandrong op de algeheele herziening en hervorming van de grondwet, waarin de VRIJE HANDEL als het krachtigste beginsel van Nederland voor altijd zoude worden opgenomen heeft de redenaar 7 stellingen ontleend, om de behoefte, en de wijze om aan die behoefte te voldoen, in het licht te stellen.

De verdere beraadslaging is hierna op morgen bepaald.

Van den 30sten. In de zitting der Tweede Kamer van heden zijn de beraadslagingen over het voorstel tot herziening der grondwet ten einde gebragt.

Nadat nog eenige leden hunne vroegere gezegden hadden toegelicht, heeft Z. Exc. de minister van justitie het woord gevraagd. Z. Exc. zegt het volgende:

EDEL MOGENDE HEEREN! Met de meeste belangstelling heeft de Regering de beraadslagingen gevolgd, gedurende de laatste dagen in deze Kamer gehouden. Zij betreffen de hoogste belangen van den Staat. De grondslagen, waarop ons staatsgebouw rust, zijn daarbij gedurig ter sprake gekomen. De grondwettige instellingen van Nederland zijn aan een opzettelijk onderzoek onderworpen, en beurtelings aangevallen en verdedigd geworden.

Eenige leden van deze Kamer hebben gemeend een voorstel te moeten doen tot herziening der bestaande grondwet, en aan de Kamer in overweging gegeven, om van haar grondwettig regt uit het 114de artikel dier grondwet gebruik te maken. Bij die voordragt heeft men zich niet bepaald tot het voorstellen van veranderingen of bijvoegingen, welke men meende, dat naar aanleiding van het voorschrift van het 227ste artikel der grondwet noodzakelijk te achten waren, maar, men mag het zeggen, met het oog op het gedane voorstel en na de verklaring daaraan door de voorstellers ook ten aanzien van hunne bedoelingen gegeven, de geheele grondwet wil men hebben herzien, veranderd, vernieuwd; en dit niet slechts in al hare deelen, maar, wat meer zegt, in genoegzaam al hare beginselen en grondslagen.

Bij zulk een voorstel, in de Kamer gedaan, kan de Regering niet, als ware haar dit onverschillig en het stilzwijgen daarbij betrachtende, de uitkomst uwer beraadslagingen afwachten; zij mag dit ook niet, ofschoon dan ook de tot nu toe gehoudene beraadslagingen haar mogen doen vooronderstellen, dat het gedane voorstel de goedkeuring der meerderheid van deze Kamer niet verwerven zal. Het is zoo, bij de grondwet is de wijze bepaald, waarop de Koning al dan niet kracht van wet toekent aan voorstellen, welke uit de Staten Generaal aan Hem gedaan worden, en die ter goed- of afkeuring eindelijk tot Hem komen; maar de Regering is van oordeel, dat zij verkeerd zou handelen, indien zij bij de beraadslagingen over een zoo gewigtig onderwerp in eene openbare zitting dezer Kamer, ook niet haar gevoelen deed kennen.

Indien toch de Regering zich aan die beraadslagingen onttrok of het stilzwijgen bewaarde; wanneer het, gelijk hier, geldt de al- of niet-verandering van dat staatsregt, waarop ons geheel bestaan is gegrondvest, en van genoegzaam al deszelfs beginselen en instellingen, en zij door dat stilzwijgen onzekerheid liet bestaan omtrent haar gevoelen ten aanzien van een zoo hoogst belangrijk onderwerp, dan zou zij meenen niet te voldoen aan hetgene U Edel Mogenden en de natie van haar mogen verwachten, en zij zou vergeten, wat zij bij zulk eene gelegenheid verschuldigd was ter vervulling van hare verpligtingen en aan hare eigene waardigheid.

Uit dat oogpunt, en als met het doel voorgedragen, dat het gevoelen de Regering ten opzigte van het thans behandelde onderwerp noch voor de Kamer noch voor de natie een geheim zal blijven, maar met openhartigheid worden bekend gemaakt, gelieven U Edel Mogenden de volgende aanmerkingen te beschouwen.

Toen het ontwerp der veranderde grondwet in het jaar 1815 aan den Koning werd aangeboden, erkende de staats-commissie, met deze taak belast, in haar rapport, dat, hoewel eene staatsregeling, welke alle wettige regten verzekert, welker gronden in de zeden en in de geaardheid der natie liggen, op eene grootere duurzaamheid hopen mogt, dan wanneer zij op loutere bespiegelingen gebouwd is, echter de tijd alles verandert en wijzigt. Een middel, om tot zoodanige veranderingen of bijvoegingen te kunnen geraken, werd dan ook voorgedragen en in de grondwet opgenomen. Niet op een te voren *bepaald* en *geregeld* tijdstip zou dit worden aangewend, maar, gelijk de ontwerpers zich uitdrukken, „*in geval van gebiedende noodzakelijkheid*" (in den Franschen tekst: „*si le besoin de quelque changement se faisait impérieusement sentir*") „*zonder gevaar te loopen tot alle verkeerde nieuwigheden te vervallen.*" Uitdrukkingen, die als de wettelijke verklaring beschouwd mogen worden van het daarmede geheel overeenstemmende artikel 227 der grondwet: „In geval in het vervolg eenige verandering of bijvoeging in de grondwet *noodig* mogt zijn, moet *deze noodzakelijkheid* bij eene wet worden verklaard."

Welk eene meerder of minder uitgestrekte taalkundige beteekenis men nu aan de woorden *noodig* of *noodzakelijk* toekenne, dit zal wel vaststaan, dat de grondwet noch door hare bepaling te dien aanzien, noch met de bedoeling daarbij ontwikkeld, toestaat tot veranderingen en bijvoegingen over te gaan, ter zake, hetzij van alle gebreken, aan welke zij, even als elk ander menschelijk werk, niet zou ontkomen, en van welke zij zeker niet bevrijd is gebleven, hetzij van elke minder zuivere redactie of juiste plaatsing van eenige harer voorschriften, hetzij van verbeteringen zelfs, die op zich zelve zich als nuttig zouden aanbevelen, maar die echter niet als noodig kunnen worden beschouwd, omdat zij niet onmisbaar worden vereischt; hetzij eindelijk en vooral niet tot het nemen van proeven om geheel andere beginselen daarin op te nemen, waarvan de uitkomst onbekend en niet vooruit te berekenen is. Juist om het gevaar te ontgaan van in zulke nieuwigheden te vervallen, was het, dat bij de grondwet, die de invoering van veranderingen en bijvoegselen, dewijl de tijd op alles zijnen invloed oefent, niet uitsloot, deze echter uitdrukkelijk tot het geval van noodzakelijkheid werd bepaald. Het eenige toch, dat in de, sedert eene halve eeuw, onder grondwettige verordeningen bestuurde landen aan die nieuwe verordeningen die kracht en dat leven kan verzekeren, welke alleen te verkrijgen zijn door deze in de zeden en denkbeelden van het volk te doen overgaan, is die te waarborgen tegen de telkens ontstaande vorderingen van verandering, naar gelang der afwisselende begrippen van het oogenblik. Eene grondwet, die omgewerkt, veranderd, vernieuwd zou kunnen worden, om elke uitgedachte verbetering of nieuwe theorie in zich op te nemen, zou weldra ophouden dien naam te verdienen, en zelfs te bestaan, ja zou gemakkelijk in haren val dien van den Staat zelven kunnen veroorzaken. Uit hoofde van die overwegingen heeft men dan ook wijsselijk in onze grondwet gewild, dat *noodzakelijkheid* het vereischte zou zijn tot elke in haar aan te brengen verandering of bijvoeging.

Aan die bepaling der grondwet is ook de Koning, aan wien mede de uitoefening der wetgevende magt is opgedragen, door zijnen eed gebonden. De groote vraag, welke zich mitsdien ten aanzien van de voorgestelde verandering der grondwet ook bij de Regering thans voordoet, is niet, of de verandering tot meerdere beschaving of volmaking van taal, stijl, of inrigting, zelfs niet, of zij tot verbetering in eenige bijzonderheden van die grondwet zou leiden, maar vóór alles, of tot die verandering *noodzakelijkheid* mag gezegd worden te bestaan. Die vraag nu is bij de Regering met naauwgezette zorg onderzocht. Op al de gronden daarvoor aangevoerd, ook bij deze openbare beraadslaging, is met aandacht gelet. Maar de Regering moet verklaren, dat zij daaruit de overtuiging van die noodzakelijkheid niet heeft verkregen. Zij deelt in tegendeel in de denkbeelden van die leden dezer vergadering, dat van de noodzakelijkheid volstrekt niet is gebleken, om, gelijk dit is uitgedrukt, over te gaan tot de invoering eener *vernieuwde* staatsregeling, of tot de opneming in dezelve van geheel andere beginselen, dan waarop de bestaande Nederlandsche grondwet rust.

Dit een en ander, ook van wege de Regering thans meer in het breede te ontwikkelen, mag, na al het te dien aanzien door zoo vele sprekers in deze vergadering aangevoerde, wel overbodig worden geacht. Dat ook de noodzakelijkheid der voorgestelde veranderingen niet daaruit voortvloeit, dat zij als middel tot de mogelijkheid van meerdere bezuinigingen in het staatsbeheer zouden vereischt worden, behoeft mede wel niet meer wederlegd te worden, daar ieder, der zake kundig, bij het minste onderzoek zal moeten erkennen, dat uit deze genoegzaam geheele omkeering van den Staat, zoo al eenige, ten minste slechts geringe en altijd nog onzekere bezuinigingen zouden worden verkregen, en is vooral onnoodig geworden nadat de voorstellers zelven hebben erkend, dat bezuiniging eigenlijk hun doel niet is geweest, en zij hunne eigene overtuiging niet hebben kunnen verbergen, dat ook naar hun begrip, ten minste naar dat van de meesten hunner, geene afdoende, en nu reeds zeker te voorspellen bezuiniging, onmiddellijk daarmede bereikt zal worden. Dat tooverwoord *bezuiniging* en de valsche hoop, telkens voorgespiegeld, van afschaffing of vermindering dien ten gevolge van eenige der belastingen, bepaaldelijk ook wel van de grondbelasting, zijn het echter geweest, waardoor velen en vooral zoo vele ongeletterden en eenvoudigen in den lande zich hebben laten overhalen, om de hun aangebodene en aangeprezene verzoekschriften tot herziening der grondwet te onderteekenen.

Dat, gelijk in den loop der beraadslagingen gezegd is, de Regering belemmerd zou hebben de uitoefening van het grondwettig regt, om verzoekschriften over dit onderwerp ook aan de Kamer te rigten

kan de Regering met nadruk ontkennen. Zij heeft alleen gezorgd, behoorlijk onderrigt te worden van de omstandigheden, die dit hier en daar hebben vergezeld. En dat zij geregtigd en zelfs verpligt was, deze kennis zich te bezorgen, zal wel niemand kunnen ontkennen. De noodige inlichtingen te dien aanzien van de procureurs-generaal in de provincien b. v. te vragen, gelijk ik volstrekt niet verberg dit gedaan te hebben, was niet hen tot de rol van verspieders te vernederen. Het lag in den aard hunner betrekking, zoodanige kennisgevingen uit hen zelven te doen. Ik meen hierbij te kunnen voegen, dat bij geen der departementen van algemeen bestuur op eene andere wijze is gehandeld.

Bij dat gemis eener noodzakelijkheid van de voorgestelde veranderingen, hetwelk op zich zelf reeds de Regering volgens die grondwet, die zij vooral behoort na te leven, terug zou moeten houden, om daartoe mede te werken, voegt zich nog de strekking en de inhoud van het voorstel op zich zelven beschouwd. Wierd dat voorstel aangenomen, alle onze grondwettige instellingen, bijna zonder uitzondering, en waaronder wij na dertig of meer jaren hebben geleefd, zouden worden weggenomen en omgekeerd. Alles, wat sedert de vestiging van het Rijk door die instellingen, in verband met wettelijke verordeningen, eenige vastheid heeft verkregen, zou worden losgemaakt en aan een nader onderzoek onderworpen, dat jaren tijds zou vorderen, alvorens eenige der uitkomsten op te leveren, die men daarvan verwacht, en, in één woord, de Staat zou worden behandeld alsof die thans voor het eerst of op nieuw zijn bestaan ontving. Genoegzaam niets van hetgene van oude herkomst, en als in onze zeden [illegible], bij de grondwet was behouden, of het zou, ten minste in wezenlijkheid, verdwijnen en vervangen worden door hetgene men of uit nieuwe, of uit bij ons niet proef gehouden hebbende theorien, of van andere volken, onder geheel andere omstandigheden, ontleent.

Regtstreeksche verkiezingen, door de herinnering uit ongelukkige tijden bij ons niet aanbevolen, en waarvan de gevaren en onvermijdelijke eigenaardige bezwaren, hoe men daar anders over denken moge, niet te ontkennen zijn, zullen ons kiesstelsel vervangen, dat onder de bestaande grondwet, zonder schokken of onrust, voor doelmatige verbetering vatbaar is.

Aan de eene zijde zal aan de Koninklijke magt bijna bij ieder veranderd artikel eenig haar nu toekomend regt worden ontnomen, en aan de andere zijde zal, door tallooze onderwerpen tot de wetgeving over te brengen, of die weder aan deze te onderwerpen of over te laten, aan de Kamers eene bedenkelijke vermeerdering van magt worden opgedragen; bepaaldelijk ook daarbij aan die Tweede Kamer, welke, ten gevolge van hare geheel veranderde zamenstelling, in verband met hare ontbindbaarheid, een uitvloeisel van het stelsel der volks-souvereiniteit geworden zal zijn. Onze volkplantingen, van welker bloei zoo veel bij ons afhangt, zullen, wat hare wetgeving en geldelijk beheer aangaat, geheel tot de Kamers overgaan. De verantwoordelijkheid der ministers, het bestuur van provincien en gemeenten, het leger van den Staat, het beheer van den voor ons land zoo belangrijken waterstaat, en wat zou hier al niet moeten worden opgenoemd? al onze inrigtingen wachten door dit voorstel eene nieuwe, tot nu toe niet beproefde, ja zelfs met dit gedane voorstel nog onbekende gedaante. Aan de justitie, ook tot eene geheele verandering bestemd, wordt ter beregting van ambtsmisdrijven een collegie toegevoegd, in wezenlijkheid uit gedelegeerde regters bestaande.

Tot een voorstel van zoodanige strekking, zoo zeer alle de beginselen en hoofdbepalingen van het Nederlandsche staatsregt op eens vernietigende en omkeerende, kan de Regering, volgens hare overtuiging onmogelijk toetreden, wil zij niet alle voorzigtigheid en alle zorg voor de rust en het welzijn van den Staat vergeten. Daartoe voorzeker bestaat de *noodzakelijkheid* niet, die de grondwet als vereischte tot elke verandering of bijvoeging vordert. Dit behoort veeleer tot die nieuwigheden, waarvoor juist de ontwerpers van de grondwet hebben gewaarschuwd, en tot welker invoering geene verandering of bijvoeging in de grondwet is toegelaten.

Het is der Regering aangenaam geweest te bespeuren, dat de beschouwingen ook door zeer vele leden dezer vergadering zijn gedeeld, en dat deze tevens hebben geoordeeld het ongeraden te achten het *initiatief* ten deze te nemen. Te regt heeft men begrepen, dat, indien de Regering overtuigd ware geweest van de noodzakelijkheid, om thans en in de bestaande omstandigheden tot veranderingen of bijvoegingen in de grondwet over te gaan, zij zelve het voorstel daartoe zou hebben gedaan.

Men geve echter hieraan geene verkeerde uitlegging. De Regering moge zich niet kunnen vereenigen met het thans in de Tweede Kamer gedane voorstel tot herziening der grondwet, zij moge naar hare overtuiging thans geene noodzakelijkheid vinden om tot verandering of aanvulling der grondwet van hare zijde een voorstel te doen, — daaruit moet echter geenszins worden afgeleid, dat er geene omstandigheden zouden kunnen ontstaan, waarin zij, naar aanleiding van het 227ste artikel der grondwet, veranderingen of bijvoegingen in die grondwet zou meenen als noodig te mogen en te moeten voordragen; zij zegt het de ontwerpers der grondwet na: „*de tijd verandert en wijzigt alles.*"

Reeds in 1843 was het antwoord des Konings tot de afgevaardigden uit de Staten Generaal, „dat Hun Edel Mogenden zich verzekerd konden houden, dat Zijne Majesteit alle belangen des lands, met een naauwlettend oog bleef gadeslaan, en dat zij met vertrouwen er zich op konden verlaten, dat Zijne Majesteit op zijnen tijd niets zou verzuimen, wat Zijne overtuiging Hoogstdenzelve zou aanwijzen als geschikt en noodzakelijk om tot verzekering of verbetering van onzen inwendigen toestand bij te dragen."

Dat was toen de verklaring des Konings. Zij blijft de uitdrukking van zijne voornemens, zij blijft dit bepaaldelijk ook ten aanzien der grondwet, en de vergadering en de natie kunnen er op rekenen, dat Zijne Majesteit, die niets vuriger begeert dan de ware belangen des Vaderlands te bevorderen, dienovereenkomstig handelen zal. Tot de herhaling en afgifting van deze verklaring zijn 's Konings ministers gemagtigd.

Op grond van deze beschouwingen, welke eenstemmig gedeeld worden door alle 's Konings ministers, meent man, gebruik makende van de bevoegdheid, daartoe in het 93ste artikel der grondwet verleend, aan U Edel Mogenden in overweging te moeten geven, om uwe goedkeuring aan alle de thans in beraadslaging zijnde voorstellen van wet tot verandering der grondwet te onthouden.

Op deze verklaring van den minister, hebben verscheidene leden, onderteekenaars van het voorstel, het woord opgevat, en hun leedwezen over den inhoud derzelve te kennen gegeven. De heer *Luzac* heeft begrepen, dat die verklaring als een bewijs moest worden aangemerkt, dat de Regering het bestaande onbepaald wil behouden, en dat zich alsnu eene blijvende en stelselmatige oppositie in de Kamer zal vormen, om datgene te verkrijgen, wat zoo noodzakelijk en weldadig werd geacht.

Andere leden hebben almede hun leedwezen over den loop der zaak te kennen gegeven. Een dezer, de heer *Bruce*, heeft gemeend, in de verklaring des ministers geenszins die onbepaalde zucht tot behoud, waarop was gedoeld, te moeten ontwaren, en heeft zijne hoop te kennen gegeven, dat het bewind, meer en meer ingelicht, de noodwendigheid zoude gevoelen, om aan het algemeen verlangen te voldoen.

Na menige woordenwisseling is, op voorstel van den heer *Verwey-Mejan*, de vraag ter spraak gebragt, of de Kamer thans een voorstel zou doen tot verandering en bijvoeging in de grondwet (met andere woorden, of de Kamer het initiatief zoude nemen).

Daarop hebben de voorstellers, bij monde van den heer *Thorbecke*, verklaard, dat zij het regt zouden hebben, om te vorderen, dat hunne voordragten afzonderlijk werden overwogen, ten einde zich te kunnen verdedigen tegen de in hunne oogen allezins onjuiste opvatting hunner bedoelingen; maar dat zij van dit regt willen afzien, indien de Kamer de vraag ontkennend mogt beantwoorden.

Na nog eenige wisseling van denkbeelden over den inhoud der gestelde vraag, is dezelve, op het duidelijk uitgedrukt verlangen der groote meerderheid, in omvraag gebragt, en toen, met 34 tegen 21 stemmen, *ontkennend* beantwoord; — waarmede deze aangelegenheid als afgedaan is aangemerkt.

Tegen hebben gestemd: de heeren *Corver-Hooft*, *Verwey-Mejan*, *Enschedé*, *Backer*, *Romme*, *Snouck Hurgronje*, *Mosselman*, *van Bleyswijk*, *Kniphorst*, *de Jong van Beek en Donk*, *van Harencarspel*, *Gevers van Endegeest*, *Hoffmann*, *Nederburgh*, *den Tex*, *Menso*, *Mutsaers*, *van Nagell*, *Hinlopen*, *Jongsma*, *van Sasse van Ysselt*, *Uytwerff Sterling*, *Hooft*, *Cost Jordens*, *Druyvesteyn*, *Luyben*, *Faber van Riemsdijk*, *Repelaer*, *Telting*, *Gouverneur*, *van Naamen*, *Star Busmann*, *Brouwer* en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd: de heeren *de Man*, *de Backer*, *Nedermeyer van Rosenthal*, *van Heloma*, *Boreel van Hogelanden*, *Bruce*, *van Panhuys*, *Storm*, *Schooneveld*, *van Goltstein*, *Luzac*, *Anemaet*, *Wichers*, *Thorbecke*, *van Heemstra*, *van Rechteren*, *Duymaer van Twist*, *Corneli*, *Strens*, *de Monchy* en *de Kempenaer*.

Afwezig waren: de heeren *van Dam van Isselt*, *van Heeckeren* [illegible] wegens ongesteldheid) en *Michiels van Verduynen*.

[illegible] in de verdere behandeling der afzonderlijke [illegible] het Tarief [illegible] de beraadslagingen over [illegible] doorvoer bepaald. — Den [illegible] bank (correctionele [illegible] van laster, door [illegible] schreven wordt, 1) tegen [illegible] *Frederik der Nederlanden*, [illegible]

opziener der jagt in dienst van Zijne Majesteit den Koning.

Door het O. M., vertegenwoordigd door den E. A. heer jhr. mr. *W. M. de Brauw*, is wegens ieder misdrijf tegen den beklaagde gevorderd eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, eene geldboete van *f* 1000, en ontzetting voor ten minste vijf, en ten hoogste tien jaren der regten, bij art. 42 van het wetboek van strafregt vermeld; terwijl de heer advokaat mr. *D. Léon*, als voor de beleedigde partij optredende, ten behoeve van *J. Dijs* eene schadevergoeding van *f* 150 heeft gevorderd, voor het geval, dat de beklaagde aan het hem ten laste gelegde feit zal worden schuldig verklaard. De beschuldigde was door geen raadsman bijgestaan. Hij heeft zelf eene korte verdediging voorgedragen, en hoofdzakelijk trachten te betoogen, dat, wat de eerstgemelde beschuldiging betrof, hij geen bepaald persoon, maar wel twee onbepaalde personen in zijn artikel had genoemd; en ten aanzien van de tweede beschuldiging gezegd, dat hij door *Staal* en *Tuijt* was aangezocht geworden, om aan hun adres aan den Koning, dat hij voor hen gesteld had, in de ter zijner beschikking staande bladen de meest mogelijke openbaarheid te geven; hetwelk door *Staal* en *Tuijt*, die als getuigen waren gedagvaard, is tegengesproken, doch door twee getuigen *à décharge* min of meer bevestigd werd. Het presidium werd waargenomen door den E. A. heer mr. *G. A. Canneman.* Aanstaanden Maandag zal de regtbank in deze zaak uitspraak doen. (*Nieuwsb.*)

— Wij vernemen dat binnen weinige dagen een begin zal gemaakt worden met het afbakenen van den spoorweg tot Rotterdam.

— De directie van de verzameling van schilderijen te Frankfort aan den Mein heeft van den heer *de Reus* alhier de fraaije verzameling van schilderijen aangekocht. Deze verzameling bestond uit werken der oude Hollandsche meesters, bevatte slechts 50 stukken, en heeft opgebragt *f* 197,500.

VLISSINGEN, 28 Mei.

Heden ochtend te 9 uren kwam Z. Exc. de heer gouverneur-generaal van Indië, *Rochussen*, met gevolg, aan boord van Zr. Ms. stoomjagt *de Leeuw*, alhier aan. Hij begaf zich terstond aan boord van het ter reede liggende fregat *Jason*, bestemd om Z. Exc. naar Java over te brengen.

Vrijdag of zaturdag wordt Z. K. H. Prins *Henderik*, aan boord van het insgelijks ter reede liggende fregat *de Rijn* verwacht, terwijl men verneemt, dat Z. M. onze geëerbiedigde Koning, bij het uitzeilen der beide fregatten, dat op den 1sten Junij aanst. is bepaald, tegenwoordig zal zijn.

WINSCHOTEN, 29 Mei.

Laatstleden Maandag had hier de plegtigheid der steenlegging plaats aan het gebouw, bestemd voor de arrondissements-regtbank, het kanton-geregt, enz. De steen werd gelegd, in tegenwoordigheid van de publicke autoriteiten en collegiën, door den burgemeester mr. H. J. ENGELKENS, die in zijne rede terug wees op de oorspronkelijke bestemming van het oude gesloopte gebouw, de geschiedenis van dat gebouw, met de geschiedenis der gemeente in een naauw verband staande, in korte trekken schetste, en de stichting van het nieuwe gebouw in verband met zijne gewigtige bestemming voorstelde, als voor de toekomst weldadigen invloed zullende uitoefenen op den bloei der gemeente en de welvaart der ingezetenen. Eene groote volksmenigte had zich bij de plegtige handeling verzameld.

— Heden nacht ontstond hier een felle brand in het huis, in de Blijhamsterstraat, bewoond door den bakker J. LUINING. De plotseling uitgebrokene vlam verspreidde zich zoo spoedig, dat het gebouw in korten tijd geheel in het vuur stond, zoodat, terwijl allen ter ruste waren, van den inboedel weinig gered konde worden, en er van het huis niets te behouden was. Men is er echter in geslaagd, om door de spoedig opgekomene hulp de belendende huizen te vrijwaren; gelukkig, dat de rigting van den wind dit grootelijks bevorderde. Naar men verneemt, waren het huis en de meubelen tegen brandschade verzekerd.

GRONINGEN, 2 Junij.

De ridderschap dezer provincie heeft, in hare vergadering van heden, ter vervulling der vacatures, welke in de Provinciale Staten van wege haren stand, bij gewone aftreding op den eersten Dingsdag in de maand Julij eerstk. zouden ontstaan, als leden van staat herkozen de aftredende leden: Jonkheer mr. W. M. DE MAREES VAN SWINDEREN, jonkheer mr. W. ALBERDA VAN EKENSTEIN, jonkheer mr. U. A. ALBERDA VAN MENKEMA en L. U. baron RENGERS.

In den Haag zal weder eene Gereformeerde synode worden gehouden, ten einde de leer voor 't volgende dienstjaar te regelen. (*K. C.*)

(*Ingezonden.*)

Sensim Scandendo,
Langzaam opklimmende.

Dit was de schildspreuk van den grooten STIJL, en waarlijk — 't genootschap *Pictura* mag ze, inzonderheid ten opzigte van deszelfs tentoonstellingen, tot de zijne maken. Iedere vroegere toch wordt door eene latere overtroffen. Het trof mij derhalve, dat de steller van eenige regelen over de Groninger tentoonstelling, dezer dagen in het *Handelsblad* geplaatst, dienaangaande van eene andere meening was, vooral, daar ik destijds, ook bij 't gemis van eenige geachte namen, daarentegen stukken aantrof van erkende meesters, welker werk het mij leed deed op de vorige tentoonstelling te zien ontbreken.

Schrijver dezes vermeent dan ook te mogen twijfelen, of de kommissie wel haar zegel aan de door bovenbedoelden steller aangeduide rangschikking der kunstenaars zal willen hechten, en vertrouwt, dat zij ongaarne zal zien, indien men die regelen van haar afkomstig mogt vermoeden.

In allen gevalle heeft de commissie hare pogingen weder met een gunstig gevolg mogen bekroond zien; de wanden harer lokalen prijken met tal van kunststukken. Dezer dagen zijn dezelve nog vermeerderd met eenige voortbrengselen van het keurige en bekende penseel der heeren PIENEMAN, SCHELFHOUT, KRUSEMAN, SCHMIDT en anderen. Van harte wensch ik, en, zoo ik vertrouw, ieder voorstander der schoone kunst met mij, der commissie geluk met het welslagen van haren arbeid; want ieder moet opgetogen zijn bij het beschouwen van zoo veel heerlijks uit onze Nederlandsche school. De commissie ondervinde dan ook, behalve hare zelfvoldoening, het streelende gevoel, dat zij zich ondersteund ziet — ten einde haar doel: *de aanmoediging der schilderkunst in dit gewest*, met lust en ijver te kunnen bereiken — door een ijverig bezoek der tentoonstelling, door genoegzamen aankoop van schilderijen en ruime deelneming in de verloting. Dat de toeneming van leden en donatrices *Pictura* in ieder opzigt „langzaam klimmende" doe blijven; en zij zal het blijven, wanneer ieder, die prijs stelt op de schoone kunsten en den luister zijner woonplaats haar zijn gering offer brengt, indachtig aan de spreuk onzes Vaderlands: —

EENDRAGT MAAKT MAGT.

Aan den Redacteur!

De schrijver van het Verslag der Groninger Tentoonstelling *in* 1843 verzoekt den Redacteur dezer Courant, door de opname van deze weinige woorden, te willen oplettend maken, wien zulks mogt aangaan, dat hij van de *tegenwoordige* Tentoonstelling geen verslag geeft, — zoo als echter sommigen nog meenen, die het tegenwoordige verslag zeker niet naauwkeurig genoeg gelezen hebben.

* * *

Wegens plaatsgebrek zijn wij genoodzaakt, het vervolg van het *Verslag over de Tentoonstelling van levende Nederlandsche Meesters in* 1845 tot een volgend nommer te laten liggen.

'sHERTOGENBOSCH, 26 Mei 1845. De weleerwaarde heer *L. van Haaften*, te Goes, voor de op hem uitgebragte beroeping bedankt hebbende, heeft de groote kerkeraad der Hervormde gemeente heden op nieuw zich vereenigd, tot het formeren van een twaalftal van predikanten, waarop in alphabetische orde geplaatst zijn:

DD. *J. Broedelet*, te Wijk bij Duurstede; *T. Bussingh de Vries*, te Benthuizen; *J. J. Metzlar*, te Norch; *L. Muntinghe*, te Menaldum; *L. T. J. Ramaer*, te Oijen; *J. J. Sluiter*, te Voorschoten; *E. B. Swalue*, th. dr. te Goes; *J. A. Timmerman*, te Engelen; *G. N. de Voogt*, te Wijchen; *H. van Voorst*, te Wormer; *J. A. van Walsem*, te Vucht; *G. E. B. de Wijs*, te Jisp; terwijl de weleerw. heer *W. Bezemer*, predikant te Berlicum, met het lot van deze nominatie is afgevallen.

VLAARDINGEN, 28 Mei. Ter vervulling der vacature, ontstaan door het overlijden van den weleerwaarden zeer geleerden heer *A. M. Berkhout*, is door den kerkeraad der Hervormde gemeente alhier geformeerd het navolgend twaalftal van predikanten, zijnde naar alphabetische volgorde: Ds. *Haverkamp Begemann*, te Nieuwpoort; *Berkhout*, te Monster; *Blom*, theol. doct. in 't Woud; *ten Bosch*, te [illegible]; *Burgerhoudt*, te Dirksland; *Horst*, te Wehl; *Jungius*, te [illegible]; *[illegible] Matthes*, te Valkenburg; *Niermeijer*, te 's Heer Arendskerke; *[illegible] Ricardt*, theol. doct. te Langerak beneden de Lek; *Haverkorn van Rijswijk*, theol. doct. te Ruurlo, en *van der Scheer*, te Giesen-Nieuwkerk.

ALKMAAR, 29 Mei 1845. Door het bedanken van ds. *L. van Haaften*, heeft de breede kerkeraad der Hervormde Gemeente alhier gemaakt het volgend twaalftal: dd. *H. A. G. Brumund*, te Vlaardingen; *J. P. Huygens*, te Hoogmade en Rijpwetering; *H. H. Sluiter*, te Terwolde; *W. Opzoomer*, te Wadenoijen; *E. Cats Wor*, te Mydrecht; *A. H. Blom*, in 't Woud; *J. Dorper*, te Borne; *C. Boon*, te Sassenheim; *N. van Wijk*, te Weesp; *J. A. M. Mensinga*, te Zijbe-Carspel; *H. P. Schuring*, te Wijk aan Zee en *G. Barger*, *Gz.*, te Nichtevecht. Waaruit gekozen is dit zestal: dd. *Boon*, *Blom*, *van Wijk*, *Dorper*, *Brumund* en *Huygens*.

ZEETIJDINGEN.

Gepasseerd te Rendsburg den 23 Mei, kapit. *Wolthuis* Clasina, van Delfzijl n. Odense; den 24sten *Pronk* Gesina, van Hamburg n. Lubeck; *Douwes* Ons Genoegen, van Hamburg n. Rostock; *Jaski* Tjark Giezen, van Hamburg n. Wismar; *Wolkammer* Eenige Broeder, van Rostock n. Groningen; *Drewes* Hendrika, van Rostock n. Amsterdam; *de Jonge* Martha, van Straalsund n. Amsterdam; *Scholtens* Alida, van Assens n. Belgie; *Brouwer* Renske en *Oostra* Antina Hillegina, beide van Hohewach n. Holland; *Joosten* Alberdina, van Alttona n. Rostock; den 25sten *de Jong* Catharina Cornelia, van Bremen n. Koppenhage; den 26sten *de Jong* Sikkolina Hooites, van Hamburg n. Stettin. — Te Tonningen den 23 Mei, *Scholtens* Onderneming, van Bremen n. Stettin; *Schoon* Catharina en *Verlaat* Maria, beide van Straalsund n. Antwerpen; den 24sten *Drent* Anna Catharina, van Rostock n. Hamburg.

Binnengekomen te Amsterdam den 28 Mei, kapit. *Schut* Jacobina Barbara, van Hamburg; *Poort* Gesina Hendrika, van Bremen; den 29sten *Bakker* Tjatsiena, van Londen; *Stuitvoet* Gesina Catharina, *Schippers* Clasina Margaretha en *de Vries* de Vriendschap, alle drie van Hamburg; *Gust* de Hoop, van Stockton; *Jonker* de Hoop, van Straalsund; *Esbra* Elisabeth, van Hamburg; den 30sten *Waterborg* Fokkina, *Plukje* Hermanna en *Lukkien* Goede Hoop, alle drie van Londen; *Vos* Hoop op Eendragt, van Newcastle; *de Jong* Martha, van Straalsund; den 31sten *de Vries* de Gezusters, van Newcastle. — Te Texel den 29 Mei, *Drewes* Tjakkien, van Londen. — In het Vlie den 27 Mei, *Plukker* jonge Hendrik en *Visser* het Toeval, beide van Christiansand; *Donema* Renske Hooites, van Neustad. — Te Ameland den 21 Mei, *de Jonge* Elisabeth en den 22sten *Knoop* Ikina, beide van Bremen; den 23sten *Hilbrands* Wendelina, den 24sten *Kremer* Elisabeth, *Bos* Hillegina, *Wolkammer* Hillegina Alberdina, *Lukje* Annegina en den 25sten *Brouwer* de Hoop, alle zes van Hamburg. — Te Helvoet den 29 Mei, *Stuit* Eendragt, van Newcastle. — Te Dordrecht den 28 Mei, *Oldendorp* de Hoop, van Liverpool. — Te Maassluis den 30 Mei, *de Bruin* het Goede Voornemen, van Noorwegen. — Te Vlissingen den 29 Mei, *Verlaat* Maria en *Schoon* Catharina, beide van Straalsund. — Te Gent den 26 Mei, *Kroon* Catharina Hendrika, van Kiertemunde. — Te Belfast den 26 Mei, *Plukker* Hendrika, van Rotterdam. — Te Cadix den 13 Mei, *Sap* Joanna Jacoba, van Gibraltar. — Te St. Ubes den 18 Mei, *Visser* de Harmonie, van Amsterdam. — Te Gravesend den 24 Mei, *Swart* Maria, van Amsterdam; *Tippema* Vriendschap; den 27sten *Fokkema* de 3 Gebroeders en *Buma* Dieuwke, alle drie van Workum; *Kooima* Paulina en *de Vries* Hoop op Welvaart, beide van Groningen. — Te Deal den 24 Mei, *Hoskin* Catharina, van Groningen n. Falmouth. — Te St. Helena den 5 April, *Dekker* Dorothea, van Batavia n. Amsterdam. — Op de Rivier van Nantes den 26 Mei, *Hoveling* Avontuur, van Hamburg. — Bij Penzance den 25 Mei, *Jansen* Paulin, van Portorico n. Hamburg. — Te Liverpool den 25 Mei, *de Jonge* Petrus Jacobus, van Amsterdam; *Kolelaar* de Hoop, van Groningen; den 26sten *Muntendam* Ariane en *Duintjer* Catharina, beide van Antwerpen; *Kamminga* Oldambt, van Rotterdam. — Te North Shields den 24 Mei, *Kuiper* Gustaaf en *Visser* Gesina, beide van Harlingen; den 26sten *Koops* Lammegina, van Rotterdam. — Te Hull den 23 Mei, *Ouwehand* Westphalia, van Alkmaar; *Ouwehand* Germania, van Amsterdam; den 24sten *Buiten* Hendrina, van Harlingen; *Hansen* Fortuna en *Bekkering* Catharina, beide van Kampen; den 25sten *Ouwehand* de Hoop en den 26sten *de Jonge* jonge Clemens, beide van Amsterdam. — Te Bolderaa den 3 Mei, *de Haan* Siewerdina, van Amsterdam; *de Boer* Charlotta, van Gent. — Te Windau den 4 Mei, *de Jonge* Alida Ikina, van Amsterdam. — Te Stockton den 17 Mei, *de Boer* Gesina, van Muiden. — Te Pillau den 21 Mei, *Scherpbier* Jantina Frouwina, van Stavanger. — Te Dantzig den 20 Mei, *Schuuring* Jantina, *Kievit* Maria Catharia en *Mulder* Agatha, alle drie van Amsterdam; den 21sten *van Duinen* Eensgezindheid, van Muiden. — Te Warnemunde den 23 Mei, *Das* Hermanna, van Rotterdam. — Te Lynn den 25 Mei, *Scholtens* Catharina Alida, van Stettin.

Binnengekomen te Texel den 31 Mei, kapit. *Gialts* Helena, van Londen. — Te Helvoet den 31 Mei, *Harding* Alida, van Liverpool; *Pinksterboer* Maria Johanna, van Corsoer. — Te Dundee den 24 Mei, *Heikema* Agatha, van Rotterdam. — Te Swinemunde den 22 Mei, *Zoutman* Geertruida Hendrika, van Amsterdam. — Te Hamburg den 27 Mei, *de Jonge* Alida Gesina, van Bremen; den 28sten *Bolhuis* Gesina, van Amsterdam; *van Dijk* Hendrika, van Makkum. — Te Bremerhaven den 26 Mei, *Muller* Sophia, van Groningen.

In lading te Londen den 24 Mei, kapit. *Jansen* Wilhelmina, voor Antwerpen; den 28sten *Scholtens* Johanna Gesina en *Botje* Gesina Alida, beide voor Amsterdam.

Zeilklaar te Ameland den 26 Mei, kapit. *Hofkamp* de 10 Gebroeders en *Blauw* Gesina, beide naar Hamburg. — Te Londen den 26 Mei, *Boeling* Alida en *Bieze* Elsiena, beide naar Amsterdam. — Te Liverpool den 26 Mei, *de Boer* Eliza, naar Rotterdam.

Vertrokken van Amsterdam den 28 Mei, kapit. *Post* Foska Helena, naar Newyork; *Hut* de Hoop, naar Porto; *Dik* Meinkina, naar Petersburg; den 29sten *Zeilstra* de Goede Verwachting, naar Batavia; *Duit* Maria, op avontuur; den 30sten *Schuuring* jonge Hendrik, naar Londen; *Bakker* Verwachting, naar Genua; den 31sten *Fenenga* Welvaart, naar Rostock; *Gnodde* Alida Sophia, naar Hamburg. — Van Texel den 28 Mei, *Weij* Jan en Frederika, naar Seaham; *de Vries* Johanna de Vries, naar Livorno; den 29sten *Schippers* Johanna, naar Batavia. — Uit het Vlie den 27 Mei, *Mulder* Wendelina, op avontuur. — Van Ameland den 24 Mei, *van der Woude* jonge Trijntje, naar Sunderland; *Visser* Tietje en *Smit* jonge Margaretha, beide naar Hamburg; den 25sten *Legger* Geertina, naar de Oostzee. — Van Helvoet den 30 Mei, *Visser* Helena Christina, naar Batavia. — Van Vlissingen den 27 Mei, *Pott* Lijdia, naar Stettin. — Van Maassluis den 29 Mei, *Cramer* Jacoba Maria, naar Dantzig. — Van Dordrecht den 30 Mei, *Hazewinkel* Bernhard Hertog van Saxen Weymar, naar Batavia. — Van Duinkerken den 24 Mei, *Kuiper* Neeltje, naar Amsterdam; *Mulder* Lubiena, naar Hamburg. — Van Lissabon den 15 Mei, *Puister* Johanna Hendrika, naar Amsterdam. — Van Portsmouth den 25 Mei, *van Calkar* jonge Hero, naar Cardiff. — Van Royan den 21 Mei, *de Jonge* de 4 Gezusters, naar Antwerpen. — Van Gravesend den 27 Mei, *Fenenga* Clara Dorothea, naar Amsterdam. — Van Dantzig den 22 Mei, *Wever* Hollands Trouw, naar Amsterdam. — Van Warnemunde den 22 Mei, *Roelfsema* Hillechiena Geerdina, naar Rotterdam; den 25sten *Kuitze* jonge Wicher, naar Schiedam. — Van Hamburg den 25 Mei, *de Vries* Vriendschap, *Stuitvoet* Gesina Catharina en den 26sten *Bontekoe* Geertina, alle drie naar Amsterdam. — Van Varel den 20 Mei, *de Jonge* Sara, naar Steenhuizerzijl en Antwerpen.

Vertrokken van Pillau den 23 Mei, kapit. *Ekamp* Antje, naar Rotterdam; den 24sten *de Boer* Antje en *Schoemaker* Friederika, beide naar Antwerpen; *de Jonge* Christina, naar Engeland. — Van Straalsund den 20 Mei, *Broeckema* Ida Hillegina, naar Antwerpen. — Van Hamburg den 29 Mei, *Dood* jonge Lucas, naar Nantes; *Mulder* Rensina, naar Amsterdam. — Van Cuxhaven den 27 Mei, *Legger* Catharina, naar Petersburg; *Dijkhuis* Christina, naar Dantzig. — Van Bremerhaven den 26sten, *Jonker* Barbara, naar Stettin.

DELFZIJL den 2 Junij. Binnengekomen den 28 Mei kapit. *Lamping* de 3 Gebroeders, van Oostfriesland; *Bolmeijer* de 2 Gebroeders, van Leer; den 29sten *de Boer* Harmonie, van Noorwegen; *Leeuw* juffer Heiltje, van Oldersum. — Vertrokken den 29sten *Joosten* Goede Verwachting, naar Altona; den 1 Junij *Geltes* de 2 Gezusters, naar Bremen; *Stenger* Vriendschap, naar Noorwegen; *de Boer* Harmonie, naar de Oostzee.

TERMUNTERZIJL den 2 Junij. Binnengekomen den 25 Mei, kapit. *Berg* Margaretha en den 26sten *Dik* de 4 Gezusters, beide van Noorwegen; den 26sten *van Brederode* Renske, van Halte; den 27sten *Eissing* ...., van Papenborg; den 28sten *Bakker* Jantje, van Bremerhaven; *Smith* voor *Goevers* Concordia, den 29sten *de Jong* Bougina, den 30sten *Bossinga* Margaretha en *Wilkens* Jantina, alle vier van Noorwegen. — Vertrokken den 27sten *Lukkien* Tjakkina, naar Engeland; den 28sten *Brouwer* Agina Undina en den 29sten *Dik* de 4 Gezusters, beide naar Noorwegen.

ZOUTKAMP den 1 Junij. Vertrokken den 29 Mei, kapit. *Drewes* de 2 Gebroeders en den 31sten *de Jonge* Castor, beide naar Londen.

HARLINGEN den 31 Mei. Binnengekomen den 27sten kapit. *Plukker* de jonge Hendrik, beide van Christiansand; *Donema* Renske Hooites, van Neustadt; den 29sten *Dijkstra* de 3 Gebroeders, van Christiansand; *Vos* de Goede Hoop, van Osterrusoer; *Klein* Boudina, van Rudgenes; den 31sten *Kok* Jan Fredrik, van Oudsoen; *de Groot* Eendragt, van Drobach.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN,

WELKE DE SOND GEPASSEERD ZIJN.

19 Mei. *Teensma*, de jonge IJpe (Schiermonnik) v. Straals. n. Amst.
25 — Nieboer, Margrieta (Pekela), v. Dantzig n. Medemblik.
27 — Roelfzema, Hilchiena Geerdina (Veend.), v. Rostock n. Rott.

De Wind omloopend met stilte.

ELSENEUR, 27 Mei 1845.

BROODZETTING, ENZ.

MAANDAG, 2 Junij 1845, GEENE VERANDERING.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

Amsterdam, 31 *Mei*.

NEDERL. Werkel. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $64\frac{1}{16}$; Dito dito 3 pCt. $77\frac{7}{8}$, $77\frac{15}{16}$; Dito dito 4 pCt. 100, $100\frac{1}{16}$; O. I. Leening 4 pCt. $99\frac{7}{8}$; Amortisatie-Syndicaat $4\frac{1}{2}$ pCt. $100\frac{1}{4}$; Dito Dito $3\frac{1}{2}$ pCt. $93\frac{1}{4}$; Handelmaatschappij $4\frac{1}{2}$ pCt. $154\frac{3}{8}$; Aand. Rijn-Spoorweg $4\frac{1}{2}$ pCt. $111\frac{7}{8}$, 112. — BELGIE, $4\frac{1}{2}$ pCt. $96\frac{7}{8}$, 97. — SPANJE, Leening bij *Ardoins* v. 85 £ 5 pCt. $26\frac{5}{8}$, $26\frac{3}{4}$, $26\frac{11}{16}$; Dito bij dito, onbep. stukken 5 pCt. 25, $25\frac{7}{16}$; Dito 3 pCt. $41\frac{15}{16}$, 42; Dito Binnenl. à 6/m. 3 pCt. $33\frac{15}{16}$, $33\frac{3}{4}$; Dito Dito Kl. St. $34\frac{1}{4}$; Coupons *Ardoins* $26\frac{1}{2}$, $27\frac{1}{16}$; Passive $7\frac{15}{16}$; Fransche Uitgestelde $8\frac{1}{4}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. $67\frac{3}{4}$, [illegible], $67\frac{13}{16}$. — RUSLAND, Obl. bij *Hope* 1798 en 1816 5 pCt. 108; Cert. bij dito 1831 en 1833 5 pCt $100\frac{3}{4}$; Dito bij *Stieglitz en Comp.* 4 pCt. $92\frac{3}{8}$. — POLEN, Aand. met Lo-

ting f. 500 f 163 à f 164. — AMERIKA, Bank-Actien $7\frac{1}{8}$. Oostenr. Metall. 5 pCt. $111\frac{7}{8}$; Braz. 5 pCt. $93\frac{1}{8}$.

Bij zeer geringen handel waren heden al onze binnenl. fondsen goed prijshoudend.

Van Spaansche, waarin insgelijks slechts weinig omging, waren *Ardoins* iets vaster. Portug. almede iets aangenamer.

Brazil. v. 200 £ 91; Bl. Gr. Onbep. St. $10\frac{1}{4}$.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt.; Prolongatie $3\frac{1}{2}$ pCt.; Wissel-Disconto $2\frac{1}{2}$ pCt.

Laatste Prijzen te 5 uren: Integr. $2\frac{1}{2}$ pCt. $64\frac{1}{16}$; Handelm. 164 a $\frac{1}{8}$; Ard. à 510 £ $25\frac{3}{8}$ a $\frac{7}{16}$.

AMSTERDAM, 1 *Junij.* EFFECTEN-SOCIETEIT. (*Te half vijf.*) Rijn-Spoorweg $112\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$. Ardoins $26\frac{11}{16}$. Dito Onbep. $25\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$. Binnenl. 3 pCts. $33\frac{11}{16}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{3}{4}$. Portug. $67\frac{7}{8}$, $\frac{5}{8}$.

Spaansche fondsen waren bij eenige affaire nagenoeg als gisteren. Portug. meer aangeboden. De affaire vertoonde over het algemeen weinig levendigheid.

PRIJZEN DER GRANEN, ZADEN, ENZ.

GRONINGEN, 30 *Mei.*

TARWE.	GERST.	Zw. Voer 40 ℔ f 2,45
Oude Bak 70 ℔ f 7,75	Winter 54 ℔ f 5,20	» 42 » » 2,60
Jarige 70 » » 7,25	» 56 » » 5,50	
» » »	» 58 » » 5,80	BOONEN.
N. Old. 66 » » 5,20	Zomer 54 » » 4,45	Paardenb. f 5,50 f 6
» 68 » » 5,70	» 56 » » 4,75	
» 70 » » 6,25	» » »	ZADEN, ENZ.
ROGGE.	Knobbe 60 » » 5,30	
N. Inlands. 64 ℔ f 5,15	HAVER.	Gr. Gort f 9,25,50
» 66 » » 5,55	Dikke 41 ℔ f 2,40	Par. 100 N. ℔ f 13 f 15
O. » 66 » » 6,00	» 44 » » 2,60	Koolz. f 9 a f 11
» 66 » » 6,00	» 47 » » 2,80	Zomerz. f 7 a f 8,50
BOEKWEIT.	» 50 » » 3,00	Boterz. f
Gr. Zand 62 ℔ f 6,30	Bl. Voer 35 » » 2,00	Dederzaad f
» 64 » » 6,60	» 38 » » 2,25	G. Mostz. f
Zw. Zand » »	» 41 » » 2,45	Raapolie f 37
Veen 62 » » 6,10	Zw. Voer 38 » » 2,30	Boter ¼ Ton f

Voer Tarwe zijn ruim vorige prijzen besteed. — Rogge 10 cents lager verkocht. — Boekweit prijshoudende. — Gerst aan Pelders weder hooger verkocht. — Haver als genoteerd. — Boonen gevraagd en hooger te plaatsen. — Zaden bijna niet in omgegaan.

AMSTERDAM, 30 *Mei.* Tarwe met goeden handel tot vorige prijzen. In entr.: 124 ℔ Lubecker f 208, - 130 ℔ o. witb. Pools. f 295, - 116 ℔ n. Vries. f 182, - 128 ℔ b. Pools. f 280, - 129 ℔ o. Wismar f 270, - 123 ℔ n. Zeeuws. f 202, - 115 ℔ n. Gron. f 165, - 128 ℔ p. roodb. Pools. f 277, - 125 ℔ b. Pools. f 260. — Rogge bij vorige prijzen: 121, 124 ℔ Pruissische f 200, f 208. — Gerst prijsh.: 94, 96 ℔ Vries. z. f 124, f 132, - 111 ℔ Deensche f 165, - 106 ℔ Pommer f 150. — Haver in een doen: 82 ℔ Dikke f 100, - 79 ℔ Voer f 96. — Mooije harde Zeeuwsche Paardenboonen, zeilende f 180. — Boekweit vervolgt deszelfs rijzende beweging en aan benoodigden als volgt verkocht: 118 ℔ Grootbrab. f 250 zeilende, - 117 ℔ Amersf. f 250 zakmaat, - 119 ℔ j. Vries. f 250 aan de Zaan op zolder, - 120 ℔ dito Oostvr. f 235 alhier op zolder, - 114 ℔ oude Fransch-Vlaamsche f 172.

Nog verkocht: 126 ℔ gedr. Deensche Rogge, zeilende, in entr. bij partij f 193, - 113 ℔ n. Gron. aan de Zaan f 160.

Koolzaad 1 p. vl. hooger: Holst. $61\frac{1}{2}$ p. vl.; op 9 vat dadelijk 69 p. vl.; Sept. en Oct. 69 p. vl. — Lijnzaad in een doen: 109 ℔ Mem. f 267,50. — Raapolie dadelijk iets aangenamer, op levering williger: per 6/w. f 40; vlieg. f 39 a f 38,75; Sept. f 40,50 a 75; Oct. f 40,75 a f 41; Nov. f 41 a f 41,25; Dec. f 41,25; Mei f 40,50. — Lijnolie per 6/w. f 31,50; vlieg. f 30,75 a 50; Sept. f 31,50. — Hennepolie per 6/w. f 34; vlieg. f 33.

LONDEN, 26 *Mei.* Inl. Tarwe ten gevolge van geringen toevoer 2 sh. hooger; ook vreemde in cons. werd 1 a 2 sh. hooger gehouden, doch er ging weinig om; geëntreposeerde 1 a 3 sh. hooger gehouden. Puike Moutgerst bedingt 1 a 2 sh. avans. Erwten en Boonen 1 sh. — Haver 6 p. hooger. Het regt op vreemde Tarwe bedraagt 20 sh.; Gerst 7; Haver 6; Rogge 10.6.

Van den 28sten. Met uitzondering van Haver, is sedert eergisteren van graan weinig ter markt gevoerd. De handelaars waren schaars, waarschijnlijk ten gevolge van de Epsom-wedrennen, zoodat de omzet in al de artikelen te onbeduidend was om verandering in waarde te weeg te brengen. Er blijft wel eenige vraag naar Tarwe ter verzending, maar de hooge eischen stremmen den omzet.

GEWONE VERGADERING VAN HET DEPARTEMENT *GRONINGEN* DER NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ *TER BEVORDERING VAN NIJVERHEID*, op Maandag, den 9den Junij 1845, des namiddags te vier uren, in het Concerthuis.

Namens het Bestuur:
J. W. C. VAN ITTERSUM,
Secretaris.

*** ALGEMEENE VERGADERING van het GENOOTSCHAP *TER BEVORDERING VAN NIJVERHEID*, gevestigd te *ONDERDENDAM*, op Maandag, den 16den Junij 1845, des morgens te 11 uren, in het ZIJLVESTERHUIS te *Onderdendam.*

Namens het Bestuur:
De Secretaris
A. J. VAN ROIJEN.

VINDICAT ATQUE POLIT.

Het **Tweede Zomer-Studenten-Concert** zal plaats hebben op DINGSDAG, den 3den Junij, des avonds te 6 uren, bij WIERSEMA, buiten de Heerepoort.

Namens de Directie:
U. J. HEERMA VAN BEYMA THOE KINGMA.

IN DE SOCIETEIT *DE HARMONIE*

BUITENGEWONE MUZIJK, uit te voeren door de HORENBLAZERS VAN HET FLANKBATALJON van het 4de Regement Infanterie, op WOENSDAG, den 4den Junij 1845, des avonds te zeven uren.

NB. Zondag daaraanvolgende de GEWONE MUZIJK.

TENTOONSTELLING VAN SCHILDERIJEN,

van wege 't Genootschap PICTURA.

De Vereenigde **COMMISSIE** voor de TENTOONSTELLING heeft het genoegen te kunnen berigten, dat de TENTOONSTELLING van SCHILDERIJEN van *LEVENDE NEDERLANDSCHE MEESTERS*, voor **1845**, is **GEOPEND** ten Huize van Mej. de Wedw. BONTEKOE. De tijd van BEZIGTIGING is DAGELIJKS (met uitzondering van ZON- en FEESTDAGEN), des voormiddags van 10—2 en des namiddags van 3—5 uren, tegen betaling van **25** Centen voor ieder', die geen Lid van het Genootschap is. Kinderen beneden de 10 jaren worden niet toegelaten. De LIJST der STUKKEN is te bekomen voor **25** Centen. Na afloop der Tentoonstelling zal eene VERLOTING worden gehouden, waarvan de Aandeelen, à **f 5 — 00**, aan het Lokaal worden afgegeven.

Diegene, welke wenschen BUITENGEWONE LEDEN van het Genootschap te worden, tegen betaling van **f 2 — 60**, om daardoor, onder anderen, den VRIJEN TOEGANG tot de TENTOONSTELLING te bekomen, worden verzocht, zich aan te melden bij het BESTUUR des GENOOTSCHAPS of aan het LOKAAL.

De vereenigde Commissie mag het genoegen hebben de plaatsing van eenige nagekomen Stukken te berigten, waaronder zich bevinden van de HH. J. W. PIENEMAN, N. PIENEMAN, A. SCHELFHOUT, J. A. KRUSEMAN en W. H. SCHMIDT.

Nog vermeent de Vereenigde Commissie het niet ondienstig, bekend te maken, dat geene Stukken, rakende de Tentoonstelling, welke in een of ander Blad zijn of mogten worden geplaatst, van harentwege zijn ingezonden, dan die door of namens haar zijn onderteekend.

GRONINGEN, 2 Junij 1845. F. DE WITT,
Secr. der Vereen. Comm.

GEBOORTE-, HUWELIJKS- EN STERFBERIGTEN.

*** Heden beviel zeer voorspoedig van eene welgeschapen DOCHTER, GESINA JOHANNA ZUIDERVEEN, geliefde Echtgenoote van

T. BORGESIUS.

OUDE PEKELA, 29 Mei 1845.

*** Heden beviel van eene DOCHTER C. J. S. VAN BAKKENES-GIRARDIN.

BELLINGWOLDE, 30 Mei 1845.

Eenige kennisgeving.

*** Heden verloste voorspoedig van eene welgeschapen DOCHTER S. H. MEIJER, geliefde Echtgenoote van

L. J. DE BORST VERDOORN.

AMBIDE, 30 Mei 1845.

*** Heden beviel voorspoedig van eene welgeschapen DOCHTER H. A. VAN ZALEN, geliefde Echtgenoot van

E. G. C. GANS.

GRONINGEN, 1 Junij 1845.

*** Getrouwd:

H. VOS,
Med. et Art. Obstet. Doctor te Ruinerwold,
en
M. C. KYMMELL.

GRONINGEN, 24 Mei 1845.

*** Getrouwd:

J. W. KUITERT
en
H. DE JONGE.

GRONINGEN, 29 Mei 1845.

*** Getrouwd:

HENDRIK U. STIKKER
en
LUTGERT J. BUURMA.

NOORDBROEK, 29 Mei 1845.

*** Wierden wij vóór elf weken bedroefd door het treurig afsterven van onze geliefde Moeder GESIEN EBLING — heden avond werd die droefheid vermeerderd door het overlijden van onzen geliefden Vader WILLEM KLAASENS HOUTSCHILD, in leven *Klokstelle̊r van Martini Toren*, in den ouderdom van bijna 50 jaren. Hoe treurig deze grievende verliezen ons zestal kinderen treffen, hoewel de meesten het verlies nog niet kunnen doorgronden, zal ieder gevoelig hart ligt beseffen.

GRONINGEN, 30 Mei 1845.

JANTJE HOUTSCHILD.
Namens mijne Zusters en mijnen Broeder.

ZEERIJP, 1 Junij 1845. Heden morgen overleed, na een langdurig en smartelijk lijden, onze waarde Broeder en Oom REINTJEN FOKKES WILDEMAN, ruim 74 jaren oud.

T. F. WILDEMAN.
Mede namens Neven en Nichten.

Eenige kennisgeving.

*** Na eene langdurige ziekte, overleed heden plotseling mijne geliefde Echtgenoote SARA STHEEMAN, in den ouderdom van 28 jaren en 10 maanden, na eene gelukkige echtverbindtenis van $7\frac{1}{2}$ jaren, mij twee nog zeer jonge Kinderen nalatende.

GRONINGEN, 1 Junij 1845.

J. OOMKENS, J. ZOON.

GESCHIEDKUNDIGE BESCHRIJVING

VAN

LEEUWARDEN,

vermeldende den Oorsprong, den Aanwas en de Uitbreiding van deze Stad en van hare Openbare Gebouwen, Gestichten, Inrigtingen, enz., van den vroegsten tot den tegenwoordigen tijd. Uit de oorspronkelijke Stedelijke Bescheiden, enz. opgemaakt, door **W. EEKHOFF**, Archivarius der Stad. In 2 Deelen of 12 Afleveringen à **60** Cents, benevens KAARTEN en PLATEN, welke laatste, van wege de Stedelijke Regering, *gratis* bij het Werk aan de Inteekenaren zullen afgeleverd worden.

De Inteekening op dit belangrijk Historisch Werk is alom opengesteld, en zijn Prospectussen daarvan verkrijgbaar. Dezelfde Uitgever, **W. EEKHOFF**, te *Leeuwarden*, heeft mede verzonden:

BLOEMLEZING UIT DE NEDERLANDSCHE BERIJMING VAN DE PSALMEN. Op Velin papier, in karton, **75** Cents. *Hetzelfde Werkje, ten dienste der Jeugd en voor de Scholen*, in kleiner formaat, op gewoon papier, **30** Cents.

Dikwijls is het verlangen naar zulk een Werkje te kennen gegeven, zoodat de uitgave hiervan zeker velen aangenaam zal zijn.

*** Op Woensdag, den 11den Junij 1845, des namiddags te 3 uren, in het ZIJLVESTERHUIS te *Aduarderzijl*, zal, door de DIRECTIE van het *ADUARDER ZIJLVEST*, onder nadere goedkeuring, publiek, aan den minst eischenden, worden aanbesteed:

Het HERSTELLEN van eene **HOUTEN BESCHOEIJING** aan de Oostzijde van de **RIJT** buiten de *ZIJL*; alsmede van de **RIGCHEL- en RIJSWERKEN**, met de LEVERANTIE van de daartoe benoodigde MATERIALEN.

Het Bestek en de Voorwaarden liggen van nu af aan ter lezing ten Huize van Uitbesteding.

*** De **DIRECTIE** van de **SCHEPPERIJ** van *BAFLO-RASQUERT* zal, onder nadere approbatie, uitbesteden: Het **VERNIEUWEN** van de *NIEUWTIL* over het *RASQUERDER MAAR*, in die **SCHEPPERIJ** gelegen. Deze Aanbesteding zal plaats hebben op Woensdag den 11den Junij 1845, des namiddags te 3 uren, in het ZIJLVESTERHUIS te *Onderdendam*; aldaar en ten Huize van den Kastelein BACKHAUS, in het *Blaauwe Paard*, te *Groningen*, liggen het Bestek en de Conditiën ter lezing.

Namens de Directie voornoemd,
De Secretaris van het Winsumer en Schaphalster Zijlvest:
SICHTERMAN VAN DE BRAKE.

*** Ondergeteekende, *Commissionair* en *Zaakwaarnemer*, heeft differente **KAPITALEN** te **BELEGGEN**, voort of op November e.k., op soliede HYPOTHEKEN in deze Provincie gelegen; heeft COMMISSIE op EIGENDOM van f 40 huur en daarboven; alsmede op STADS- en LANDS-EFFECTEN en COUPONS. Brieven franco.

J. M. COHEN,
in de Folkingestraat, lett. X no 247

Op Donderdag, den 5den Junij

1845, des voormiddags te 10 uren en vervolgens, zal, voor de Behuizing van wijlen den Heer G. A. ALTING, in de Nieuwe Ebbingestraat, te *Groningen*, publiek worden verkocht: de door dezen Erflater nagelaten nette en zindelijke **INBOEDEL**, bestaande onder anderen in MAHONIEHOUTEN KABINET, DITO en EIKENHOUTEN SECRETAIRES, LADETAFELS, BUREAU, SPIEGEL-, CILINDER- en ANDERE TAFELS, SPIEGELS, 1 fraaije PENDULE, 2 STAANDE UURWERKEN, waarvan 1 met SPEELWERK, SCHILDERIJEN, PORSELEIN, GLAS-, AARDE- en VAATWERK, IJZER-, KOPER-, TIN- en BLIKGOED, VLOERKLEEDEN, BEDDEGOEDEREN en hetgene meer zal worden gepresenteerd.

Alles te bezien daags vóór den Verkoop, des namiddags van 2—5 uren.

Mr. J. W. QUINTUS, *Notaris.*

FIRMA **VAN CLEEFF & HESSELINK.**

1. VERVOLG VAN DEN MANUFAKTURENVERKOOP

te *Helpman*, HEDEN en MORGEN, (Donderdag finale afloop), waarbij nog vele nieuwe ARTIKELEN zijn bijgekomen.

2. *Vrijdag, den 6den Junij ek.,*

op de GROOTE MARKT, VERKOOP van eene extra soliede **CHAIS** met **LEDEREN KAP en TOEBEHOOREN**, MEUBELEN, AFBRAAK, ENZ.

3. VOOR EN IN 'T VERKOOPLOKAAL

bij de Apoortenboog, MAANDAG, den 9den Junij e.k, extra VERKOOP van exquise **MEUBELEN** en solieden **INBOEDEL**, BEDDEGOED, LIJFSTOEBEHOOREN, GOUD en ZILVER, ENZ. Zaturdag te bezien.

TE HUUR:

Eene nette BEHUIZING met Bleek, Put en Regenwater, staande in de Visscherstraat, geschikt voor een KLEIN HUISGEZIN; bewoond door P. OETZES. Te bevragen bij E. SMIT, aan het Schuitendiep, op den hoek van den Breedengang.

GROOTE BOELDAG.

Mr. **U. E. STHEEMAN**, Notaris te *Scheemda*, is voornemens, ten verzoeke van den Heer Mr. T. W. SIERTSEMA, Advocaat te *Oostwold*, en CONS., publiek te verkoopen:

7 PAARDEN, 5 KOEIJEN, 5 BOERENWAGENS, 5 PLOEGEN, 5 EIDEN, eene CHAIS, een groot ZAADKLEED, eene WATERSCHROEF en verdere BOERENGEREEDSCHAPPEN; voorts eenige groote KOPEREN KETELS en IJZEREN POTTEN; verschillende HUISMEUBELEN, eene groote partij DROOG SPEK en hetgene meer ten Verkoop zal worden aangeboden.

Deze Verkoop zal zijn op DONDERDAG, den 5den en VRIJDAG, den 6den JUNIJ 1845, telkens des namiddags te één uur, ten Huize van de Verkoopers, te *Oostwold.*

U. E. STHEEMAN.

*** Mr. **H. VAN BOLHUIS**, Notaris en Procureur te *Leens*, zal, op Woensdag, den 4den Junij 1845, des namiddags precies te 2 uren, ten Huize van den Kastelein E. J. DE VRIES, te *Zoltkamp*, publiek, bij contant geld, in diverse Kavelingen, verkoopen:

84 GREENEN DEELEN, lang 2 Ellen 86 Duimen tot 7 Ellen, breed van 18 tot 28 Duimen, dik 8 Duimen, uit een gestrand Brikschip geborgen en te *Zoltkamp* aangebragt.

Mr. H. VAN BOLHUIS.

*** Mr. **H. VAN BOLHUIS**, Notaris en Procureur te *Leens*, zal, ten verzoeke van den Landbouwer PIETER RIJKES BEUKEMA, te *Ranum*, en CONSORTEN, op Dingsdag, den 1sten Julij 1845, des avonds te 6 uren, ten Huize van den Kastelein JAN ALDERTS, te *Obergum*, publiek te Koop presenteren:

I. Eene BOEREN BEHUIZING en SCHUUR, geteekend no. 1, met de VASTE, ALTIJDDURENDE en ONOPZEGBARE BEKLEMMING van derzelver *Heem*, *Tuin* en diverse percelen best *Groen-* en *Bouwland*, te zamen groot elf Bunders, 64 Roeden en 80 Ellen, doende jaarlijks in genere tot vaste huur f 70—00.

II. De VASTE, ALTIJDDURENDE en ONOPZEGBARE BEKLEMMING van 2 Bunders, 73 Roeden en 70 Ellen *Land*, doende jaarlijks tot vaste huur f 18—00.

III. ADIDEM van 91 Roeden en 30 Ellen *Land*, zullende jaarlijks tot vaste huur doen f 5—00.

IV. Den EIGENDOM van laatstgemeld Perceel no. 3.

V. De VASTE, ALTIJDDURENDE en ONOPZEGBARE BEKLEMMING van 2 Bunders, 1 Roede en 70 Ellen *Land*, doende jaarlijks tot vaste huur f 16—00.

VI. ADIDEM van 1 Bunder, 29 Roeden en 70 Ellen *Land*, doende jaarlijks tot vaste huur f 12—00; en

VII. ADIDEM van 2 Bunders, 77 Roeden en 60 Ellen *Land*, doende jaarlijks tot vaste huur f 10—00.

Alles staande en gelegen te *Ranum*, Gemeente *Winsum*. Nadere informatiën hieromtrent zijn te bekomen ten Kantore van

Mr. H. VAN BOLHUIS.

*** Mr. **H. VAN MARLE**, Notaris te *Middelstum*, gedenkt, ten verzoeke van de Erven PIETER SIJMENS LANTING, op Maandag den 9den Junij 1845, des voormiddags te 10 uren, ten Huize van den Kastelein BAKKER, te *Middelstum*, publiek te verkoopen:

I. Eene BOEREN BEHUIZING en VRIESCHE SCHUUR, geteekend no. 11, met de VASTE, ALTIJDDURENDE, ONOPZEGBARE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 28 Bunders, 4 Roeden en 60 Ellen *Groen-* en *Bouwland*, staande en gelegen te *Toornwert*, onder *Middelstum*, doende des jaars tot huur f 172 — 50.

II. De BEKLEMMING van 3 Bunders, 31 Roeden en 40 Ellen *Land*, gelegen als voren, doende des jaars tot huur f 24 — 50; en

III. De VASTE BEKLEMMING van 5 Bunders, 32 Roeden en 70 Ellen *Land*, gelegen te *Kantens*, doende des jaars tot huur f 33 — 00.

Mr. H. VAN MARLE, *Adv.* en *Nots.*

*** Mr. **H. VAN MARLE**, Notaris te *Middelstum*, gedenkt, ten verzoeke van BETTE LAMMERTS ALMA en de Erven van wijlen deszelfs Ehevrouw, op Donderdag, den 19den Junij 1845, des voormiddags te 10 uren, ten Huize van den Kastelein SINIA, te *Bedum*, publiek te Koop te presenteren:

I. De **BOERENPLAATS** *ALMA* genoemd, bestaande in eene ruime — van drie Kamers, grooten Kelder en verdere noodige Commoditeiten wel voorziene — BOERENBEHUIZING en VRIESCHE SCHUUR, met annexe GROOTE HUT, afzonderlijk SCHUURTJE en verder GETIMMERTE; voorts met voor weinige jaren NIEUW AANGELEGD BOSCH, HOVEN en TUINEN, waarin een groot aantal FIJNE VRUCHTDRAGENDE BOOMEN; alles met nog een Kamp LAND, in deszelfs GRACHTEN en SINGELS — met opgaande Boomen beplant — gelegen; mitsgaders de VASTE, ALTIJDDURENDE, ONOPZEGBARE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 34 Bunders, 81 Roeden en 98 Ellen uitmuntend GROEN- en BOUWLAND, staande en gelegen aan den *Wolddijk*, onder *Bedum*, doende des jaars tot huur f 140 — 00.

II. De VASTE, ALTIJDDURENDE, ONOPZEGBARE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 4 Bunders, 69 Roeden en 90 Ellen best *Groen-* en *Bouwland*, gelegen als voren, doende des jaars tot huur f 20 — 00.

III. De VASTE en ALTIJDDURENDE BEKLEMMING van 1 Bunder, 40 Roeden en 10 Ellen *Land*, gelegen als voren, doende des jaars tot huur f 9 — 00.

Mr. H. VAN MARLE, *Adv.* en *Nots.*

De ondergeteekende berigt door deze, dat hij **VERHUISD** is van de Jacobijner Straat naar de VISSCHERSTRAAT, Noordzijde. Hij recommandeert zich bij voortduring in de gunst van het geëerde Publiek, en zal trachten, zich deszelve steeds door eene prompte en civiele bediening waardig te maken.

J. W. KUITERT,
Timmerman en Metselaar.

De ondergeteekende maakt aan hare geëerde Begunstigers bekend, dat zij VERHUISD is van de Steentilstraat naar den CAROLIWEG, en aldaar het Vak van **LINNEN- en WOLLENNAAIJEN** blijft uitoefenen; ook kunnen eenige MEISJES, welke in dat vak ONDERWIJS verlangen, bij haar geplaatst worden; waartoe ik mij ten vriendelijkste in eens ieders gunst aanbeveel.

PETERONELLA PAS.

Aan het MAGAZIJN van BRANDON & Co., *te Groningen*,

is wederom ontvangen: een extra assortement **PARASOLS en PARAPLUIES**, alsmede eene nieuwe partij **HANDSCHOENEN** van A. PRIVAT, *te Parijs.*

MADERA EN RUDESHEIMER.

Deze beide **WIJNEN** worden alsnog tot de gewone lage prijzen verkocht en Flesschen tot Monsters à 80 Cts. afgegeven, benevens exquise andere WIJNEN, waarvan de *Prijs-Courant* op aanvrage is te bekomen.

N. E. BOST,
in de Oude Kijk-in-'t Jatstraat.

ZUIVERE ECHTE

GENUA-OLIE,

steeds van de beste kwaliteit, te bekomen bij J. VAN DRIELST, in de O. Boteringestraat, nu tot den aanmerkelijk verminderden prijs van 80 Cents, niet de ¼, maar de GEHEELE FLESCH, en bij grootere hoeveelheid nog minder.

BIJ M. M. LÖWENSTEIN,

in de Pelsterstraat,

bij wien in de afgeloopene LOTERIJ is getrokken op No. 6072, 6097 en 12875 ieder een Prijs van **f 1000**, en meer andere Prijzen van **f 400**, **f 200** en **f 100**, zijn voor de 1ste Klasse der 196ste Loterij te bekomen: LOTEN IN KOOP en IN HUUR.

*** **EEN COMMISSIONAIR IN GRANEN**, sedert verscheidene jaren in het Vak van VERKOOP werkzaam, wenscht zich te associëren met IEMAND, WELKE EENIG GELD KAN BIJBRENGEN.

Die, hiertoe genegen is, adressere zich met gefrankeerde Brieven, onder letters A B, bij den Boekhandelaar H. EEKHOFF, H.z., alhier.

ER WORDT EEN KNECHT GEVRAAGD,

die goed **TAFEL** kan DIENEN, en bewijzen van eerlijkheid en goed gedrag kan produceren, bij de Wedw. H. KUILENBERG, aan de Groote Markt te *Groningen.*

Te Groningen, bij C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA, Boekdrukker.